Година XXVI
Број 730
25. децембар 1965.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

50 ДИНАРА 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Dan Barry

ФЛАШ ГОРДОН

У ОВОМ БРОЈУ:

КРОЗ ВЕКОВЕ

ПОДЕЛА ОСТРВА

Источно од Порторика и Девичанских острва налази се острвце Сен-Мартен којим управљају две европске земље: Француска и Холандија.

Постоји легенда према којој је подела острвцета, које су у 17. веку истовремено открили француски и холандски поморци, извршена на следећи начин. Морнари су одредили два човека, једног Француза и једног Холанђанина, који су имали истовремено да пођу са истог места али на разне стране. Према тој погодби, ко-

лико сваки од њих буде успео да пропешачи толико ће земље припасти његовој отаџбини.

Француз је био бољи пешак и због тога је данас француски део острва већи него холандски. Холанђанин се, пак, показао бољим „домаћином" тако да је он обишао онај део острва где се налазе велике наслаге камене соли.

Пошта на глави

У старој Грчкој тајне поруке и писма отпремани су на занимљив и духовито смишљен начин. Пошиљаоци писма изабирали би поузданог роба, обријали би му косу и на глаткој лобањи исписали му текст поруке бојом која се не отире и не бледи. Роб би после тога пустио да му коса опет израсте и тек тада би кренуо на пут.

Чак ако би непријатељ ухватио таквог поштоношу и претресао га не би могао ништа да нађе.

Када би роб најзад стигао до онога коме је писмо упућено поново би морао да остане без своје косе: опет би га обријали да би прочитали поруку исписану на његовом темену.

Кроз нашу земљу

ПРИШТИНА

ПОГЛЕД НА ДЕО ПРИШТИНЕ ОКО ТРГА ПОБЕДЕ И СПОМЕНИКА БРАТСТВУ И ЈЕДИНСТВУ.

Приштина, главни град Косова и Метохије, има сада преко 50 хиљада становника. У средњем веку она је била једна од неколико престоница Немањића и врло развијен трговачки центар Србије. У доба турске владавине град је опао. Од Турака је Приштина ослобођена 10. октобра 1912. године, али је све до краја другог светског рата задржала одлике оријенталског насеља. Ћепенци и старе куће су готово нестали, а на њиховом месту уздижу се модерне вишеспратнице, широке и праве улице са травњацима што новој Приштини даје изглед савременог града.

Приштина има велику текстилну фабрику „Косовка", индустрију грађевинског материјала „27. март", индустрију намештаја и грађевинске столарије „Напредак" и друга мања предузећа. Индустријски развитак града отежава несташица воде, мада је у ту сврху саграђено вештачко језеро на реци Батлави (дугачко 7 км, а површином од 2 кв. км.). Планом је предвиђено да се сагради још једно језеро те ће тај проблем најзад бити решен.

Приштина има два факултета — Филозофски и Правно-економски, Вишу педагошку школу, Вишу управну школу, Учитељску школу, Гимназију и друге школе. Од културних установа треба посебно истаћи Музеј Косова и Метохије, Природњачки музеј, а од знаменитости града Царску џамију, Сахат кулу и др. Приштинска радио-станица (20 киловата) и Обласно народно позориште изводе програме на српскохрватском и шиптарском језику.

НЕСРЕЋЕ ЗА ВРЕМЕ ВИКЕНДА

Зашто се о „викенду" догађа толико саобраћајних несрећа? Не само због тога што је на путевима више аутомобила него и зато што за воланом седе „викенд возачи", недовољно искусни да би знали да се снађу у преоптерећеном саобраћају. Такав исход су дала истраживања једног шведског осигуравајућег друштва.

Претпостављало се да од броја пређених километара зависи и број саобраћајних несрећа и обратно: мање километара, мање изгледа да возач изазове судар са неким другим возилом, неког прегази или сам настрада.

Није увек тако. Сразмерно учешће у сударима, односно у саобраћајним несрећама сваке врсте неког „викенд возача", који свој аутомобил крајем недеље извуче из гараже и годишње не пређе више од 1000 километара није мање од учешћа аутомобилисте који за годину дана пређе и свих 10.000 километара. И код аутомобилиста са 25.000 и више километара годишње није забележено богзна како велико учешће у саобраћајним незгодама.

Није важно ни колико година аутомобилиста има возачку дозволу. Али важно је у којој се мери колима служи јер, као у сваком послу и у вожњи аутомобила увежбаност много чини.

АНЕГДОТЕ

ТАЈНА МРШАВОСТИ

Један покрупнији човек упита Бернарда Шоа за тајну његове већ легендарне мршавости:

— Па ако баш хоћете да знате — рече му чувени хумориста — онда се немојте никад завалити у фотељу после обеда. А кад нека дама приђе вашем столу, скочите

одмах на ноге. То исто урадите и кад се дижете из кревета. Верујте, то је боље од гимнастике. А да би вам све то лакше пало за сваки обед позовите увек понеку лепу даму.

ОШТАР ЈЕЗИК

Француски писац Аурелијен Шол (1833-1902) због свог живог духа и оштрих речи није радо приман у монденске салоне. За време једног свечаног ручка коме је и он присуствовао његов сусед за столом рече:

— Погледајте нашу домаћицу. Не знам због чега али данас ми изгледа мање ружна но обично.

— Па наравно. — одговори Шол — кад не може да буде више ружна него што јесте.

МУЧИ СЕ ЧИТАВ ДАН

Познати француски хумориста Тристан Бернар жали се у једном друштву:

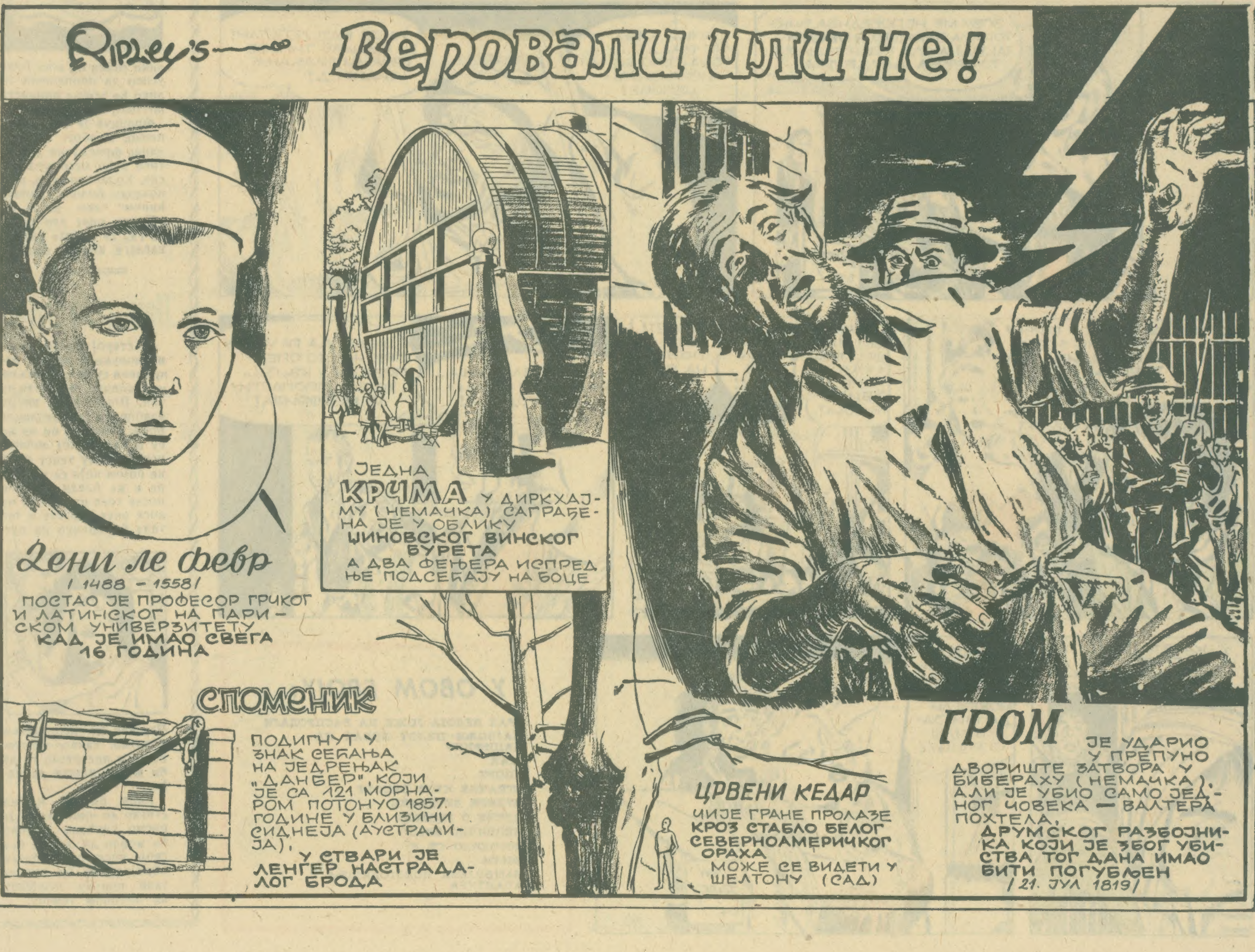
— Баш немам среће, читав дан проводим борећи се храбро да победим леност ... Али кад на крају успем и да је победим, тако сам уморан, да онда више немам храбрости ни да почнем нешто да радим.

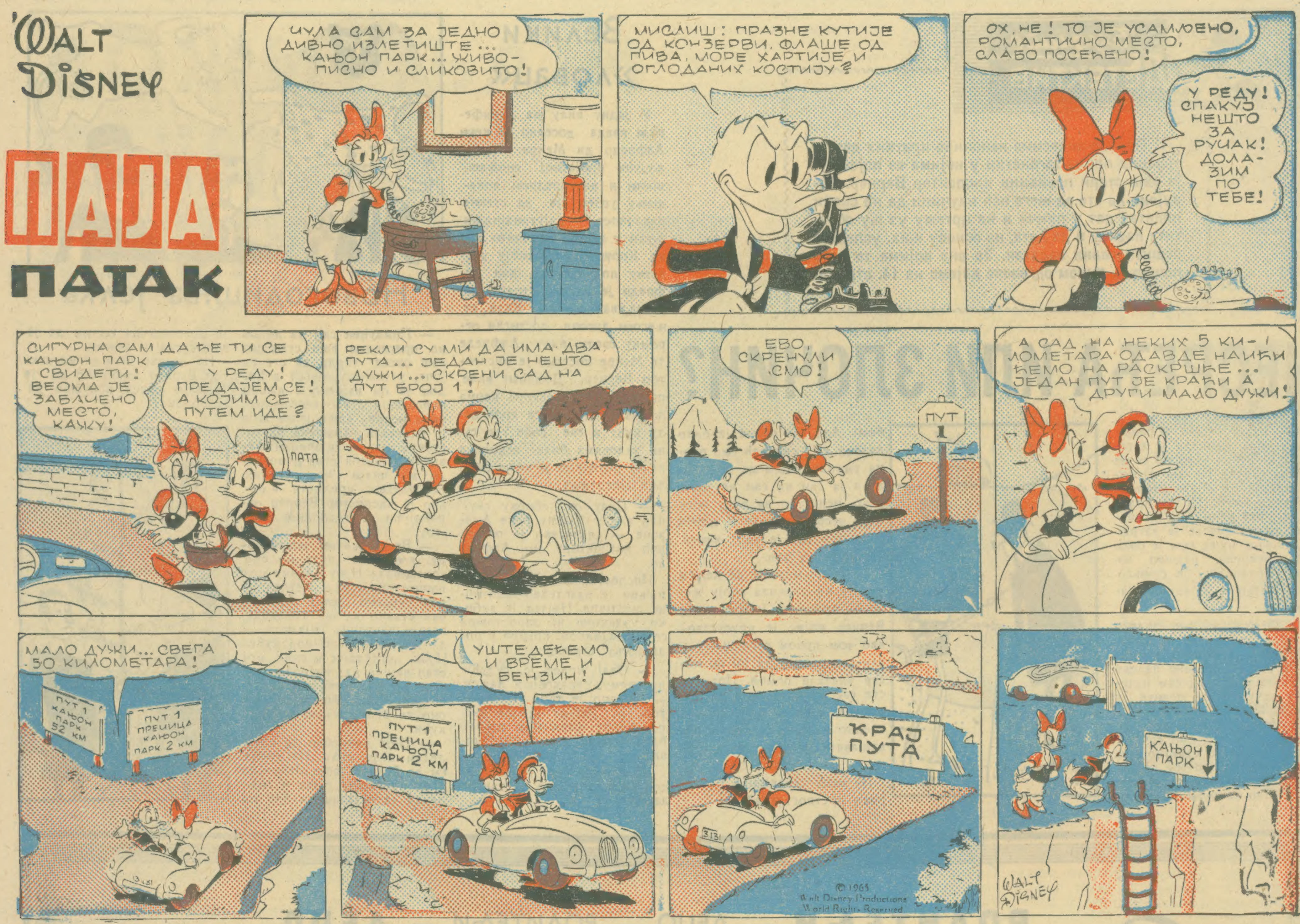
АВАНЗОВАЛА

Директор једног француског позоришта препоручи познатом глумцу Лисијен Гитрију (1860—1925) да више пажње обрати младој глумици, која му се необично свиђала, а која је дотад у комадима обично играла служавке.

— У реду — одговори му глумац — учинићу како желите. Одсад ће она носити само препоручена писма

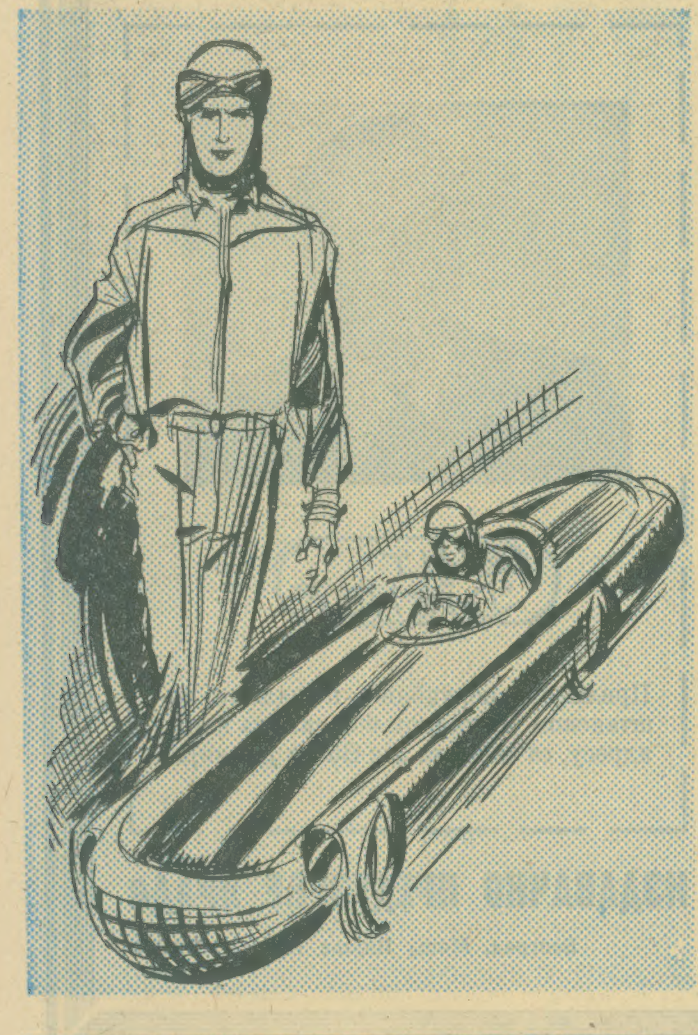

СПОРТ

ФАНЂОВ НАСЛЕДНИК

Шкотланђанина Џима Кларка данас сматрају највећим асом аутомобилских стаза свих времена.

ЏИМ КЛАРК има 29 година и већ је три године узастопно светски првак у аутомобилизму. Када је први пут пре три године освојио ту титулу, постао је најмлађи шампион аутомобилизма свих времена. У току своје каријере возио је и побеђивао у колима са предњом и задњом вучом, у спортским, туристичким, малим и путничким аутомобилима. За последњих пет година освојио је више награда за светски шампионат него било који други возач пре њега.

Као и сви други учесници званичног такмичења за светски шампионат, Кларк вози сваке године поред осталог и 10 великих аутомобилских трка чији се резултати узимају у обзир за успех у шампионату при одређивању редоследа. То су трке Гран при Јужне Африке, Белгије, Монака, Француске, Велике Британије, Холандије, Немачке, Италије, САД и Мексика. За свако прво место добија се 9 поена, за друго шест, за треће четири, за четврто три, за пето два и за шесто 1 поен. У току 1963. године Кларк је освојио Гран при Холандије и Белгије држећи волан једном руком јер је другом морао да придржава ручицу мењача брзине да кутија која је била оштећена не би експлодирала. У току те године Кларк је освојио седам првих места од 10 могућих и тиме потукао рекорд који је 13 година држао Аскари. У овој години Кларк се прославио победом у Индијанополису. Од 200 кругова колико се вози та највећа трка САД, он је био први у 190. Тако је Кларк постао први Европљанин после Дариа Реста (1916) који је победио у Индијанополису. У јуну 1965. године Кларк је по четврти пут узастопце освојио Гран при Белгије оставивши за собом другопласираног за преко два километра а у септембру је победио у генералном пласману Гран прија Француске.

Кларк је мали растом. Висок је свега 172 сантиметра, има 68 килограма и танке руке. Међутим, он има фантастично чуло вида и изванредан рефлекс. Његов менаџер Џон Стефенсон прича о једној вожњи са Кларком пре две године када су се обојица невероватно журили: „Коловоз је био влажан. Местимично се преко асфалта цаклила глатка поледица. У једном тренутку сјурили смо се низ врло стрму низбрдицу. Пут је скретао налево. Знао сам да је на овом друму било немогуће у ту кривину ући брзином већом од 110 километара на час. Погледао сам на брзинометар. Игла је показивала 145 километара на час. Одједном сам осетио да задњи точкови губе тло. Свршено је, помислих. Малим окретом волана Џим је исправио кола и све је опет било у најбољем реду. Задовољио се да каже: „Овде је мало клизаво, изгледа“.

Уређује: Паја Патак

Ква Ква!

Вредница

Микијев сестрић Мића спрема се да први пут проведе зимски распуст без свог ујака, да са групом ђака и наставником фискултуре иде у планину на скијање. Мики му је набавио сву потребну опрему, спаковао му ствари и стављајући у ранац један мањи пакет каже му:

— Овде имаш дописнице и да ми се јавиш сваког другог дана. Ја сам их већ адресирао. Не тражим да ми пишеш опширно. Напиши само: „Здрав сам. Мића“ и ја ћу бити задовољан.

— У реду — одговори Мића. — Али кад си већ написао одресу могао би да напишеш и оно „Здрав сам“, а ако не будем био здрав ја ћу то прецртати.

Да носи тајну...

Мини и Мики повели Мићу да купују новогодишње поклоне. Кад је дошао ред да се Мићи купи поклон, Мини га одведе у други крај радње. Кад су изашли на улицу Мића је ишао ћутке десетак минута а онда рече:

— Ујка Мики, хоћеш ли да ми даш да ја мало носим ту тајну.

Ако стоји на једној нози

Ушао Пера Ждера, иначе познат по томе што је увек празних џепова, у један бољи ресторан и пита келнера колико стаје чаша коњака.

— Све зависи од тога да ли седите за столом или стојите за шанком.

— А колико стаје ако стојим на једној нози?

Ако учини...

— Ујка Пајо — каже Раја — ако ти помогнем да зарадиш 100 динара, хоћеш ли мени нешто да даш?

— Како да не, даћу ти половину.

— Е, добро, дај ми одмах 50 динара. Сећаш се да си ми рекао ако будем у разреду међу десет првих ученика по успеху да ћеш ми дати 100 динара. Е, па ја сам једанаести.

Не пуштају га

Шиља прича за једног свог пријатеља:

— Он је тако ружан да кад оде у зоолошки врт мора да купи две улазнице једну да би ушао а другу да би изашао.

Поново доносимо неколико кратких детективских прича-загонетки у којима се појављује ваш стари познаник инспектор Вернер. Верујемо да сте од њега већ научили да на сваки податак дат у причи и на цртежу уз њу обратите пажњу и да ћете, на основу њих, успешно решити сваки задатак. За оне којима то није пошло за руком одговоре дајемо на 14. страни.

НЕСРЕЋА ИЛИ ЗЛОЧИН?

Већ првог дана боравка инспектора Вернера у летовалишту Зебад догодио се несрећан случај. На две стотине метара од обале утопила се једна жена. Месни полицајац, неки веома предострожан човек, сместа је затражио њеног мужа чим је овај, после несреће, изишао из воде. Полицајац је сумњао на убиство с предумишљајем.

— Отпловили смо далеко од обале с намером да ловимо јегуље — изјавио је муж. — Ја сам се налазио далеко од своје жене кад сам изненада зачуо њене позиве у помоћ. Не бих могао да кажем шта се с њом догодило: да ли је то био срчани напад или ју је ухватио грч. Допливао сам до ње, ухватио је обема рукама за косу и стао је вући према обали. Али, до обале је било далеко а ја сам већ био веома уморан, снага ме је издала и ја сам ни сам не знам како, испустио из руку косу моје несрећне жене У истом тренутку она је као камен потонула на дно.

— Ја не мислим да кажем да сте ви удавили своју жену — приметио је инспектор Вернер који је присуствовао том првом саслушању — али све говори да јој ви нисте указали помоћ. Потпуно сте свесно дозволили да она потоне, а ви не само да сте срећно испливали већ и покушавате да скинете са себе сваку одговорност.

На чему се заснива Вернерова претпоставка?

Велики »ловац«

У једну вилу на периферији града доселио се неки Алфредо ди Меира. Захваљујући пријатној спољашности и изванредном понашању успео је да стекне наклоност најутицајнијих људи у граду, нарочито жена. Користећи ту своју изузетну популарност, дон Алфредо је на све стране позајмљивао новац. Када су његови дугови достигли огромну своту, вилу Алфреде де Меире посетио је инспектор Вернер. Домаћин виле примио је инспектора веома љубазно, провео га кроз целу кућу и све собе где су на зидовима биле искићене разне реликвије и коже дивљих животиња.

— Целу ову збирку скупио сам v базену реке Амазоне — хвалисаво је објаснио инспектору дон Алфредо.

Инспектор Вернер са занимањем је разгледао егзотичне сувенире. Најзад је дубоко уздахнуо и, опростивши се с домаћином, кренуо у полицијску станицу.

— Овај човек је, судећи по свему, страховити лажов — изјавио је тамо инспектор. — Сумњам да ће иико од наших уважених суграђана добити натраг свој новац.

На основу чега је инспектор Вернер дошао до таквог закључка?

Новогодишња јелка

— Принуђен сам да детаљно прегледам ваш стан јер ваш сусед тврди да сте ви јуче, у новогодишњој ноћи, док је он заједно с вашом породицом певао веселе песмице испред ваше јелке која је блистала украшена разнобојним малим сијалицама, увукли у његов стан и покрали му читав низ разних скупоцених предмета — рекао је инспектор Вернер обраћајући се господину Мајеру.

— Веома жалим, инспекторе, али овог пута ми смо дочекивали Нову годину код наших пријатеља. Истина, ја сам украсио јелку па сам чак ставио на њу гирланду старих шарених сијалица, али нас није било код куће. Ипак, погледајте и сами, мој стан вам је на располагању. Сад ћу да пробудим жену и сина. Они још спавију јер смо се веома касно вратили кући.

— Није потребно да прегледам целу кућу. Не треба ни да будите своје. Један поглед на вашу јелку и гирланду са сијалицама био ми је довољан да видим да је ваш сусед — лажов.

На основу чега је инспектор Вернер закључио да је Мајеров сусед покушао да га обмане?

Гибралтарски мајмуни

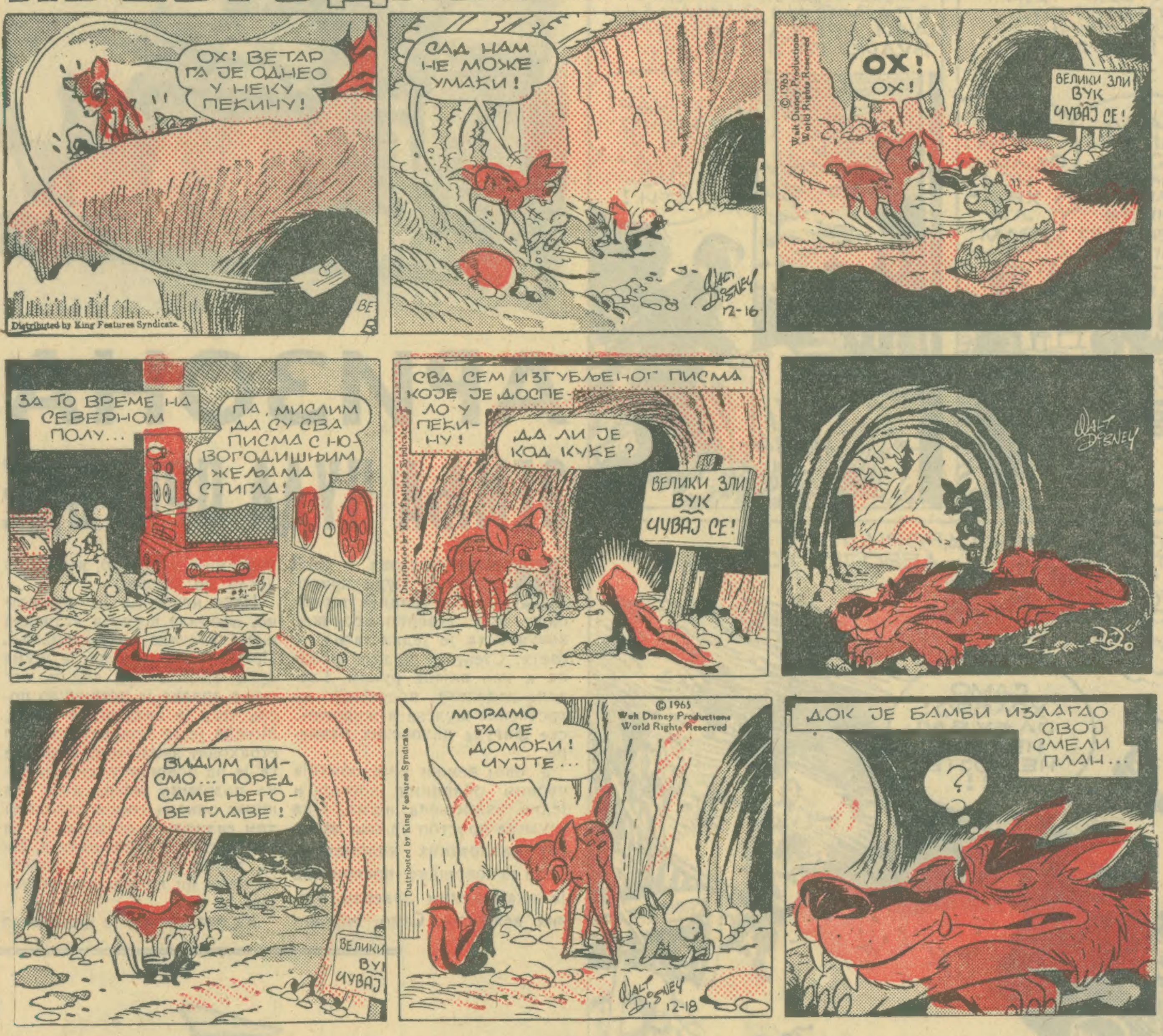
На једном од Херкулових стубова — гибралтарској литици — живе мајмуни, једине животиње овог рода преостале у Европи. Гибралтар је нај мања колонија Енглеске, али зато једна од најважнијих поморских база која контролише улаз у Средоземно море. Енглези, господари Гибралтара, воде бригу о „становницима" стене. Једном је чак неки конзервативни члан британског Доњег дома доставио Парламенту писмену петицију у којој изражава своје неверовање да ови енглески „штићеници" могу да живе од четири цента дневно — колико за њихово издржавање даје колонијална администрација — и тражи повећање „мајмунских дневница".

У Енглеској постоји дубоко укорењено веровање да ће с пропашћу последњег мајмуна Британци морати да напусте Гибралтар. Можда је баш због тога представник конзервативаца толико забринут за благостање мајмуна.

АКО ТИ СЕ СВИЂА

Новину коју је увео Бродвеј прихватиће и остала њујоршка позоришта: карта за седиште у гледалишту плаћа се тек после првог чина; коме се комад не допада може да оде.

Бамбијева новогодишња авантура

ПРОПИС О ИМЕНИМА БРОДОВА

Имена која добијају бродови пољске флоте одређена су нарочитим прописом. На пример:

Бродови до 1.000 регистарских тона добијају имена јунака из пољских романа и већих приповетки.

Бродови од 1.000 до 3.000 тона добијају имена познатих пољских морепловаца и бродоградитеља.

Бродови од 3.000 до 8.000 тона носе имена пољских градова и градова пријатељских земаља.

Бродови од 8.000 до 15.000 регистарских тона добијају имена истакнутих пољских држављана и других личности из пољске историје, књижевности и културног живота.

Бродови изнад 15.000 регистарских тона добијају имена према историјским догађајима, местима где су се одиграле чувене битке и према другим догађајима, који су допринели слави пољског оружја.

ЗА ПИСАЊЕ У МРАКУ

Суво фосфоресцентно мастило за употребу у обичном налив-перу појавило се у Француској. Њиме се може писати и у мраку.

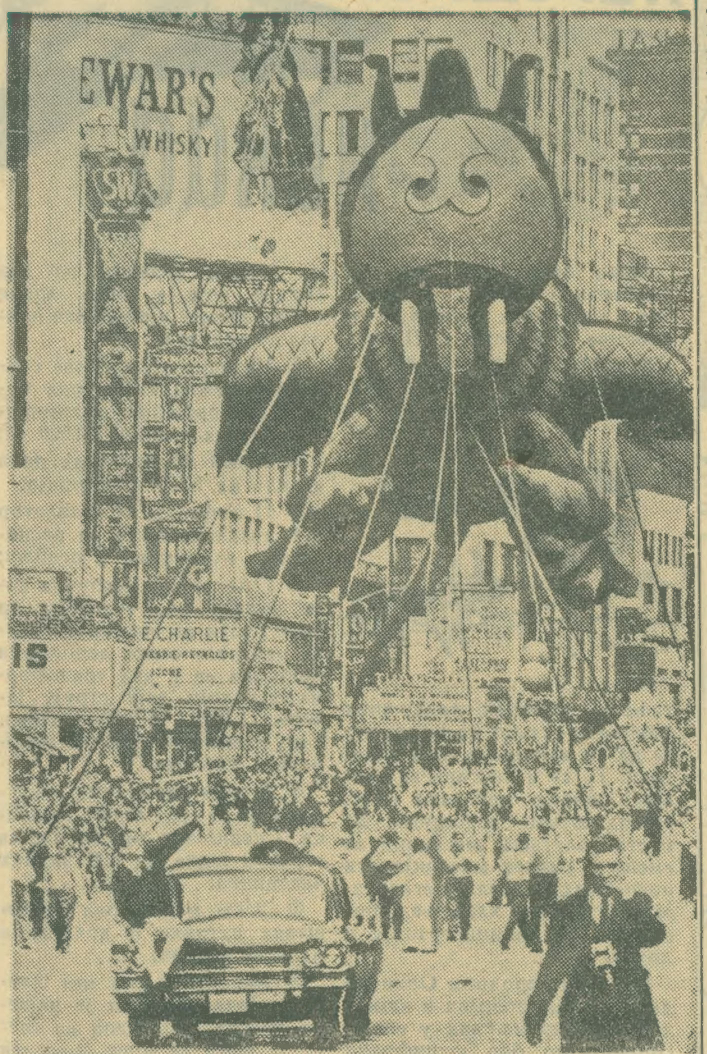
ГРАД БЕЗ СТАРОСЕДЕЛАЦА

У ЊУЈОРКУ, тој џиновској метрополи у којој живи преко осам милиона људи готово да нема правих Американаца. Свега 400.000 грађана Њујорка могу да се похвале да су им родитељи и бар један дед или баба рођени у Њујорку. Али зато у Њујорку има више Јевреја него у Израелу, више Италијана него у Риму, више Ираца него у Даблину, више Немаца него у Франкфурту, а црнаца има три пута више него у Њу Орлеансу. Од осам становника највећег америчког града петорица су рођени у иностранству.

У Њујорку живе људи свих народности. У његовим ресторанима кувају се јела свих народа широм света. Хотеле у Њујорку држе Швајцарци, млечне ресторане Атињани, а експрес-ресторане Италијани. Модне радње су у рукама Француза, Мађари су власници више од сто ресторана.

У Њујорку се на сваком кораку срећу обиље и беда. Док се у сефовима његових банака чува око 25 милијарди долара, близу сто хиљада становника Њујорка живи у највећој беди без најосновнијих животних потреба. У Њујорку има много алкохоличара, дрогираних и душевно поремећених.

Грађани Њујорка се хвале да имају најдужу улицу (Бродвеј), највеће биоскопе и позоришта, највише грађевина, најбогатије робне куће и најпространије пристаниште на свету. Међутим, та

блистава медаља има и своје наличје. Њујорк је најпрљавији град на свету упркос томе што се на његово чишћење сваке године утроши 50 до 60 милиона долара. Он стално оскудева у води и у току спарних лета његовим булеварима шири се неподношљив смрад. Бела кошуља у Њујорку може остати бела највише два сата.

У Њујорку постоје читави квартови беде. То су Харлем за црнце, Ел Барио за Порториканце и Бовери за белце. Сваког дана у Њујорку око стотину људи покуша да изврши самоубиство а свака три секунда изврши се по један злочин. Најзад, Њујорк је град са сразмерно највише нервно оболелих и растројених људи.

СТАНОВНИК ВЕЧИТОГ ЛЕДА

Доскора се није претпостављало да на дебелој леденој капи ужег Антарктика могу постојати жива бића. На Скотовом глечеру — неколико стотина километара далеко од Јужног пола — амерички истраживачи открили су мајушног црвића ружичасте боје, који није дужи од 1,5 милиметра. Nanarchesters antarcticus, тако су га назвали, живи испод микроскопски ситних алги и гљивица. Оне му истовремено служе и као стан и као храна. Зоолози се питају да ли су биолошки преци овог црвића још пре леденог доба живели на Антарктику или су их доцније пренеле тамо птице, ветар или морске струје. Ма како било мајушни црв у вечитом леду пружа упечатљив пример о моћи прилагођавања живих бића.

ДОБАР ОДГОВОР

Широм света познато је име изванредне холандске уметничке клизачице на леду Сјуке Дијкстре, троструке светске првакиње. Прошле године она је прешла у професионалне клизаче и сада учествује у америчком балету на леду „Ајс-ревија".

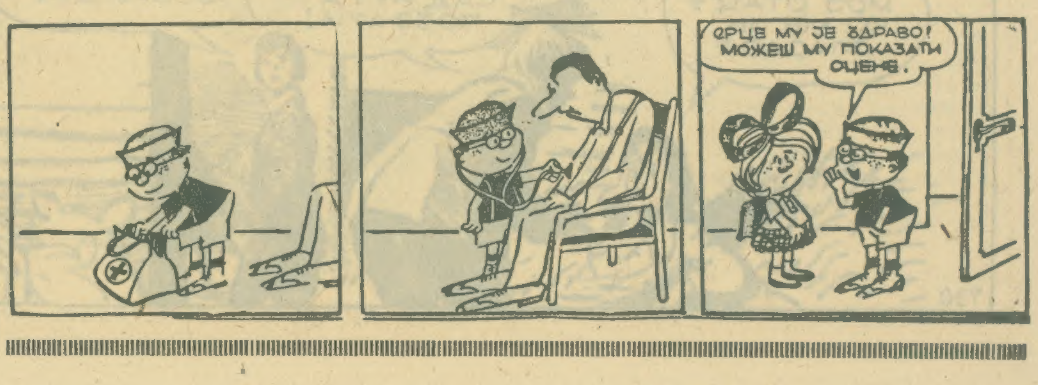
Једном после ревије трупе био је приређен богат пријем. За столом, за којим је седела Дијкстра, један од богаташа, прекинувши разговор, замолио је клизачицу да отплеше неку игру на ... столу. Збуњена само једну секунду прослављена клизачица одговорила је насмејана: „Са задовољством, ако ви будете тај сто држали на својим леђима".

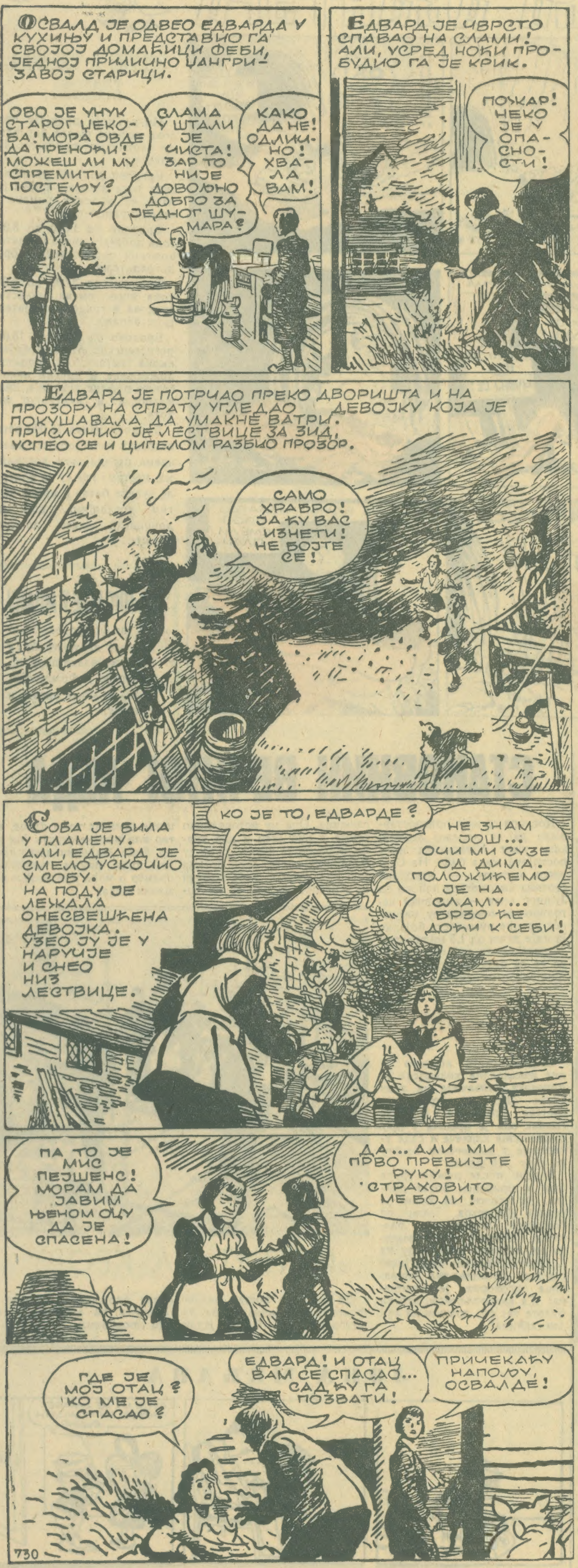
ИСПИТ НА КРОВУ

Да би неко постао квалификован димничар треба да положи испит. Такав један испит одржан је недавно у Лајпцигу на високим и старим кровововима.

ЈОЦА МЕЋАВА

ДЕЦА ИЗ НОВЕ ШУМЕ

АРИЗОНА
ЗЕМЉА ЧУДА ПРИРОДЕ

Држава Аризона у САД земља је чуда природе. Фигурација терена овог дела северноамеричког континента је јединствена у свету. Стене су чудног облика и као вајане руком. Гледане издалека подсећају на гротескне људске и животињске фигуре џиновских размера.

У овој земљи која обилује чудним облицима постоји и једна окамењена шума. Она заузима простор од око двадесет квадратних километара. Цела та површина прекривена је окамењеним дрвећем разних величина. Само, ниједно дрво није усправно, већ је по легло по земљи.

Нека непогода је, вероватно, оборила шуму и условила њено позније окамењивање. Претпоставља се да је шума дуго стајала под водом, корење дрвећа је иструнуло после чега је цела шума пала. Можда је ту поплаву изазвао страховит земљотрес услед чега је на површину избило неко подземно језеро које је шуму понело собом страховитом силином и оставило је на месту где се данас налази. Није, дакле, чудо што ово дрвеће нема ни грање нити корење.

Ко зна колико је хиљада година стајала та шума под таласима. Минералне материје којих је било и у води и у стаблима извршиле су постепено, у периоду који је трајао бескрајно дуго процес окамењивања шуме. Када се вода после повукла, ваздух и сунце учинили су да се дрво претвори у камен.

Ово окамењено дрвеће је интересантно и по томе што није постало на исти начин као камени угаљ, који је тако ђе окамењено дрво, настао после великих вулканских потреса и пожара. Овде је првобитну улогу окамењивања извршила вода, потпомогнута минералним састојцима гвожђа и бакра. Кад је тај процес био упола завршен дошле су вулканске ерупције: на оборену и упола окамењену шуму сручила се усијана лава Шума је под лавом остала неколико милиона година.

Процес окамењивања ове необичне шуме довршен је у време великих померања тла кад је у море пропао огроман континент Атлантида од којег је остала само данашња Аустралија.

Тада су велике водене масе појуриле преко скамењене шуме, однеле набацану вулканску лаву, опрале тле и шума је избила на светлост дана сада потпуно окамењена!

Оно што није вода спрала однели су јаки ветрови у даљим геолошким променама које су претходиле садашњој Земљиној стабилности. Лава над шумом ношена је стотине и хиљаде километара далеко од тога места и слагала се у удаљеним крајевима Америке. На тај начин се и објашњавају пустиње пуне вулканске прашине, на пример оне, у држави Колорадо.

Данас ова окамењена шума привлачи велики број научника и туриста из свих крајева света. Издалека човеку се чини да су то оборена стабла која само чекају људе са секирама и тестерама.

АЕРОДРОМИ некад и сад

Први аеродроми били су простране зелене површине без нарочитих уређаја за слетање и полетање. Данашњи аеродроми располажу последњим достигнућима технике. Писте су подешене за слетање и највећих ваздушних џинова и стално се продужују да би авиони са њих узлетали. Ту су и хангари за смештај авиона, прилазни путеви од зграде аеродрома до места узлетања, магацини за смештај разног материјала и потребних делова, инсталације за грејање, хлађење, просторије за администрацију и друго.

Париски аеродром Орли један је од најновијих и најмодерније опремљених у свету. Прошетајмо бар у цифрама мало овим супермодерним аеродромом:

Чекаонице, одељак за метеоролошку службу, царинарница и аеродромски ресторан смештени су у згради паралелопипедног облика, дугачкој 200 а широкој 70 метара са два сутерена и шест спратова. Зграда је продужена на источном и западном делу са по једном зградом на два спрата које у исто време представљају и покривен прилаз до хангара.

⊙ Метални костур ове грађевине тежак 7.800 тона почива на површини од армираног бетона великој 30.000 м³;

⊙ 55.000 м² преграда дели зграду на 1.370 просторија;

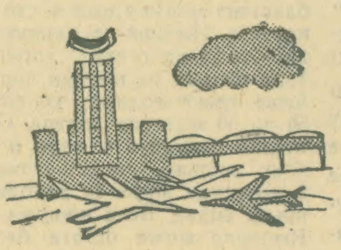
⊙ 11 лифтова, 21 ескалатор и 6 дизалица стоје на располагању путницима и особљу;

⊙ Еелектрична енергија која долази под напоном од 5.500 волти из термоелектричне централе самог аеродрома претвара се у два трансформатора који дају струју јачине 7.000 киловат-часова. Струја протиче кроз 600 километара каблова.

⊙ Зграда аеродрома осветљена је са око 40.000 сијалица. Специјална мрежа напаја струјом више од 400 зидних часовника;

⊙ 2.900 микрофона обавештава путнике о доласку и одласку авиона;

⊙ Аеродром има пет хангара. Један од њих је највећи хангар овог типа на свету. У њега се могу сместити 6 четвороеактивних авиона типа ДЦ8 или 8 авиона типа „каравела". Врата на хангарима висока су 15 а дуга 27 метара и тешка свака по 30 тона; уз сваки хангар се још налази зграда у којој су смештене канцеларије, магацини, радионице;

⊙ Аеродром Орли прима 12.000 путника дневно. У такозваној шпиц-сезони тај број се попне и на 1.850 путника на час;

⊙ Промет аеродрома Орли у 1964. години овако је изгледао:

5,775.000 путника;

126.000 тона терета и поште;

160.500 полетања и слетања авиона;

7,500.000 тона укупне тонаже приспелих и одлетелих авиона;

6,750.00 хектолитара укрцаног горива;

3,755.000 посетилаца;

55 разних типова авиона;

62% летова извршили су путнички авиони са реактивним моторима.

ПРИЧИЦЕ О ГВОЖЂУ

У Кеопсовој пирамиди била је нађена огрлица чија су зрна од грожђа. Археолози су утврдили да огрлица потиче из 1920. године пре наше ере. Како то? Јер, зна се да су људи научили да топе метал отприлике 1500 година пошто је огрлица била начињена. Анализа је све објаснила: зрна су била израђена од метеорског гвожђа.

*

На Гренланду је откривено налазиште чистог гвожђа. То се догодило случајно: руда је заједно са магмом прошла кроз слој каменог угља и — добијено је гвожђе. То је у ствари био процес који веома личи на онај који се одвија у високим пећима за топљење руда.

*

„Загревај мач док не постане сјајан као Сунце а затим пусти да се хлади. Кад

мач, хладећи се, добије боју пурпура, забоди га у тело мишићавог роба". Тако је гласио рецепт за каљење којим су се често служили стари Грци и Римљани.

*

Енглески часовничар Б. Хентсмен добио је 1735. године ливени челик с веома високим механичким својствима. Свој проналазак Хентсмен је чувао као тајну. Један

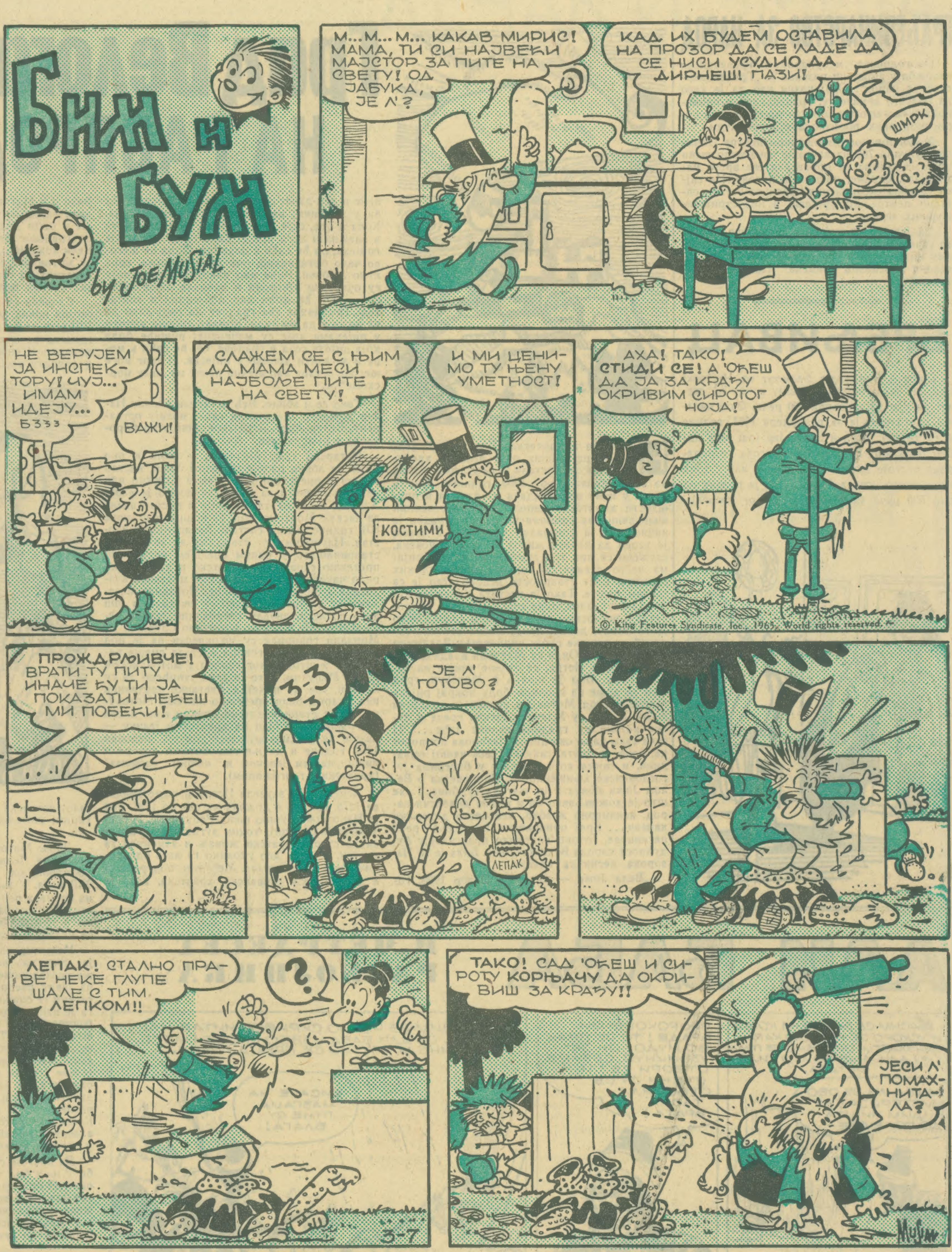
дан фабрикант, преодевен у просјака, успео је да се увуче у његову радионицу и открије његову тајну. То је био, вероватно, први случај индустријске шпијунаже.

*

Све до 19. века највише гвожђа одлазило је за потребе војске; у 19. веку највише гвожђа трошило се за изградњу железничких пруга и мостова. У 20. веку прво место заузеле су машиноградња и грађевинска индустрија.

*

На Бриселској међународној изложби 1958. године посетиоци су могли да виде молекул гвожђа увеличан 150 милијарди пута. Та грађевина била је названа атомијум.

СУПЕРОСЕТЉИВОСТ

Немојте гледати на свој сат неколико часова, а онда покушајте да погодите тачно време. Сигурно је да ћете погрешити бар за пола часа ако не и више. Међутим, свака пчела оријентисаће се боље у времену и при том ће, у најгорем случају, направити грешку од пет минута. Обично грешка није већа од минут-два, ако је уопште и има. Научници који се баве испитивањем живота пчела стављали су храну за пчеле у одређено време. После извесног времена пчеле су почеле да долазе тачно у одређено време тако да су људи слободно могли контролисати своје сатове према њима.

И чула осталих животиња су далеко осетљивија од човекових. Мољци имају чуло мириса неупоредиво боље од нашег. Један ће осетити другог и на даљини већој од километра. С друге стране, човек не осети мољца и кад му се овај налази тако рећи пред носем.

Неке врсте змија осећају топлоту и хладноћу далеко боље од човека. Звечарке имају нешто што остала бића немају. Код њих се између очију налази једна рупица која им омогућава да разликују топлоту од хладноће. Неки научници су утврдили да ће змија увек напасти топлију од две ствари. Приликом једног опита стављене су две сијалице између којих је разлика у температури била незнатна. Сваки пут су звечарке нападале топлију сијалицу.

При другом опиту истим змијама је завезана глава тако да нису могле ни да виде нити да осећају. Али, упркос томе оне су сваки пут непогрешиво нашле плен и то према топлоти.

Ако посматрате црвендаћа како скакуће преко ливаде, приметићете да с времена на време застане и пажљиво ослушкује. Научници тврде да он то ослушкује кретање црва под земљом и пажљиво га прати.

Кртица највећи део свог живота проводи под земљом. Она се такође храни инсектима и црвима. Веома слабо види, али зато има врло осетљиве уши. Она јасно чује инсекте и црве како се крећу под земљом, својим оштрим шапицама брзо продире до њих и лако их хвата.

И пси такође далеко боље чују од људи. Могу да чују откуцаје часовника на даљини већој од 30 метара док човек чује тиктакање сата највише на даљини од једног метра. Сматра се да пас има око десет до петнаест пута изоштреније ухо од човека.

Научницима је такође познато да животиње „осећају" далеко боље од људи. Тако, на пример, риба никад неће ударити у неку стену макар јој и очи везали. Она просто осети стену и избегне је. Пуж „гледа" целим телом. Чак и кад је слеп он осети сенку која пређе преко њега!

ГРАЂЕВИНАРСТВО ЗА НАРОД

Овогодишња међународна грађевинска изложба у Лондону названа је „Грађевинарство за народ". Овај назив као да је хтео да подсети архитекте, грађевинаре и произвођаче саставних делова — да су крајњи корисници ових производа обични људи.

У Лондонском изложбеном центру Олимпија укупно 700 излагача је изнајмило штан дове на којима су приказали све врсте материјала, опреме, машина и погона. На сајму се међу експонатима нарочито истичу системи централног грејања и индустријализованих зграда.

На једном од највећих штандова налази се саветодавна служба за употребу пластичних материјала у грађевинарству. Ту је приказана и основна примена пластичних материја.

БРБЉИВАЦ

Папагај Вирџиније Белмонт из Њујорка признат је за најговорљивију птицу на свету: он уме да изговори 500 речи. Овај папагај проглашен је за рекордера 1961. године и ту титулу држи и данас јер још није добио озбиљног конкурента. Његова господарица настоји да му увећа речник али у томе нема много успеха. Изгледа да је речник од око 500 речи максимум за једног папагаја.

Град Велога Јоже НА РАСПРОДАЈИ

Назорова приповетка „Вели Јоже", једна од најлепших овог великог хрватског писца, постала је популарна одмах по свом објављивању 1908. годиине. У њој, као и у низу приповедака из живота и прошлости хрватског народа у Истри, велики књижевник на симболичан начин обрадио је националну и социјалну тематику. У њима је успео да изрази живот истарског човека, служећи се при том симболима и алегоријама често стварајући ликове надземаљских размера. Свет стварности испреплетао је са светом маште. Тако је настала и његова дубоко национална, пуна снаге и отпора приповетка о истарском диву Великом Јожи. „Било је то давно, давно, прије много стотина година" — почиње своју приповетку Владимир Назор. — „...Онда су Млечићи владали једним дијелом Истре, те лијепе земље на сињем мору. Био је њихов и Мотовун, град што се диже на високом брду покрај ријеке Мирне. Испод Мотовуна велика је храстова шума. У њој су Млечићи сјекли греде и даске којима су градили велике лађе..." И тече тако даље ова дивна Назорова приповетка, данас позната, свакако, свој нашој омладини, и свима који уживају у бисерима југословенске књижевности. Приповетка о Велом Јожи позната је, његова судбина и све што је доживљавао он и његов дивовски народ, неизмерно храбар, али често детињски наиван... Крај приповетке, последње речи песникове, готово видовито предсказују будућност народа Великог Јоже. Била је то Назорова песничка визија.

„Вели Јоже — писао је Назор 1908. године и дан-данас живи у земљи истарској. Живи у планини; на њивама и покрај потока. Копа и оре, сије и сади. Веле да је сада јачи и снажнији него прије. Када окаје све своје гријехе, он ће сићи с планине. Онда ће његово чело бити ведро, очи пуне доброте, срце пуно љубави. Биће као клисура горска коју су очистили вјетрови и испрале кише небеске... Он ће доћи као побједник и спаситељ. Поставиће све градове на свој длан да их важе и да им суди. Копаће дубоко корито у ријекама које су мочварне; рушиће брда која дијеле села и градове. Он ће сићи к мору и загазити дубоко у пијесак. И траг ноге његове остаће као вјечни печат на жалу морскоме"...

Тако се и збило. Већ остарели песник Назор доживео је да види своју визију остварену, Велог Јожу, истарског дива у препорођеној и пуној снази.

Истарски град Мотовун, у коме и око којег се збива радња о Велом Јожи, настао је још у преисторијско древно илирско или келтско време а за Римљана добио је назив Албона, па је одатле касније и настао назив за насеље Монтона, који се први пут помиње 804. године, и то у саставу Византијског царства. Научници су утврдили да је његово становништво у раном средњем веку било претежно словенско, хрватско и да је говорило чакавски, а тек за време млетачке владавине у подграђе древног Мотовуна насељени су „Морлаци", како су се, тада, и још дуго после, називали становници једног дела Далмације и Босне, претежно Словени. Ти Морлаци говорили су штокавски па је под утицајем њиховог говора настала смеша чакавског и штокавског говора у мотовунском крају. Међутим, исто је тако утврђено да су Хрвати, све до почетка млетачке владавине над Истром били претежно житељи Мотовуна. Један стари хрватски правни спис писан глагољицом (1275) и на хрватском језику — казује да је „мотовунски комун" основан 1209. године и да његови житељи говоре и пишу „нашим језиком и нашим словима" (хрватски и глагољицом).

Венеција је заузела Истру и њене градове 1278. године и држала их све до 1797. кад је Наполеон срушио њену Републику. У градовима је Венеција током дугих векова потиснула стари хрватски живаљ и заменила га својим, а један део уколико га није однародила, италијанизирала. Међутим, подграђа су и даље остала словенска, хрватска. Тако је било и у Мотовуну, где су се поред домородаца населили и Морлаци и имали своја поља у оном делу ове древне комуне који се од градског бедема пружао према мору. И Вели Јоже је од тих сељака — кметова, који су мотовунској млетачкој господи плаћали десетину од свих прихода и приноса са својих убогих поља.

Словени су населили Мотовун у време својих првих колонизаторских похода (VII—VIII век) да би касније били потиснути у приградска насеља и на њиве, па као кметови хранили и снабдевали градске патриције и племениту господу. Тако је вековима трајало; истарски градови све до овог рата по својим житељима претежно су били туђински.

Данас Мотовун представља по својим грађевинама јединствен културно-историјски споменик, од којих најстарији потичу из XIII века. У њему се могу видети грађевине из времена ренесансе, романског и готског стила, потом барокне, а величанствени бедеми и градске капије својом снагом складно се уклапају у средину у којој су саграђени.

Међутим, овај град, за који је речено да је „стар као вечност" јер му прошлост сеже уназад више од 2000 година — стављен је на јавну распродају! Број његових житеља сасвим се смањио. Италијанско становништво га је напустило и већ готово преко двадесет година у њему има мноштво празних и напуштених кућа. Таквих кућа има преко стотину, што представља већину зграда у Мотовуну. Између наше државе и Италије дошло је ове године до споразума о имовини тзв. оптаната, па ће се њихове бивше куће продавати на јавној лицитацији уз одређене почетне цене. А како је град под заштитом Конзерваторског завода у Ријеци — будући власници мораће с њим да се споразумевају у погледу њихове адаптације.

Да постоје старинске хронике, свакако да би у њих био унет, отприлике, и овакав запис: „И продаде се град Мотовун новим житељима, за невелики новац. Славу своју доживе и преживе. И што би би. Источник новог живота испуниће старе усахле врутке. Забележено лета господњег 1965."

АЛИ БАБА И ЧЕТРДЕСЕТ РАЗБОЈНИКА

НАЈНОВИЈЕ БРИТАНСКО ПОЗОРИШТЕ

Драмом „Месец дана на селу" од Тургењева у којој су Ингрид Бергман и Мајкл Редгрејв играли главне улоге у Гилдофорду у јужној Енглеској отворено је позориште „Ивон Арно".

Позориште је посвећено успомени на француску глумицу Ивон Арно која је живела у овом крају. То је округла зграда истурена једним делом над водом која је окружује. Позориште има леп положај, на месту где се састају рукавац на коме се налази стари млин и река. Травњак, врт на камењу и водене врбе деле зграду од обале.

У погледу акустике позориште представља занимљивост за архитекте. Велика пажња посвећена је увођењу еластичне звучне опреме, која може да пројицира аутентичне звучне ефекте гледаоцима. Тачке са којих се говори распоређене су око гледалишта и подручја позорнице на разним нивоима. Ребрасти бетонски зидови таквог су састава да би се избегли претерани звучни таласи и да би се добила најбоља дифузија. Балконске степенице су избушене да би се добила висока апсорпција звучне фреквенције на целој скали.

ШАХОВСКИ КАЛЕИДОСКОП

На десетом шампионату Југославије у шаху 1955. године у Новом Саду нашао се и стари велемајстор Бора Костић. „Шаховски путник око света“, оптерећен бременом година није могао да учествује у напорној турнирској борби, али није могао ни да је пропусти. Био је гост на турниру: посматрао је партије, анализирао их и указивао на грешке млађим играчима. Једном речју — живео је турнирским животом као што је то чинио много пута у својој педесетогодишњој каријери. Организатори турнира на крају такмичења указали су му почаст. Када су дељене награде прозван је и Бора Костић. Аплауз је поздравио старог велемајстора који је дубоко узбуђен изражавајући захвалност пожелео да дође и на јубиларни — двадесети шампионат. На жалост, смрт га је у томе спречила.

ГИГАНТСКА СИМУЛТАНКА. — За време традиционалног међународног турнира посвећеног успомени на првака света Капабланку дошла је до израза огромна популарност шаха на Куби. У малом граду Карденао одиграна је симултанка на којој је учествовало само за шаховским таблама 1248 играча свих титула — од почетника до велемајстора. 39 најјачих играча одиграло је симултану утакмицу са преосталих 1209 шахиста који су били разврстани у групе. На овом такмичењу пажњу је привукао десетогодишњи Вили Гарсија који је наступао за „слабију“ страну. Он је против 17 противника постигао 16 поена и узрастом и резултатом подсетио јавност на некадашње подвиге Решевског.

ДОПИСНА ПАРТИЈА. — Готово пола године трајало је такмичење између велемајстора Полугајевског и 56 шахиста — читаоца листа „Лењинска смена“ који се штампа у граду Горки. Оно се састојало од једне партије која се играла дописним путем у организацији листа „Лењинска смена“. Полугајевски, који је био водич црних фигура бранио се Сицилијанском одбраном и у двадесет и другом потезу морао је да се задовољи нерешеним резултатом. Његови бројни партнери обезбедили су реми такозваним вечним шахом.

ПРОФЕСОР И ШАХИСТА. — Професор Чилеанског универзитета, председник Асоцијације земаља Латинске Америке за питања сеизмологије, интернационални шаховски мајстор Р. Флорес налазио се у Тбилисију службеним послом. Тамо је присуствовао саветовању Консултативног комитета УНЕСКО-а — и играо шах. Слободно време је искористио за одржавање предавања у шаховском клубу и одигравање шаховских партија. Наступио је и на симултаној утакмици на 22 табле са изабраном младом екипом Тбилисија. Гост из далеке земље добио је 9 партија, 6 изгубио док се 7 завршило нерешено.

ШАХОВСКИ ТРОФЕЈ ОД ЗЛАТА. — У Сједињеним Америчким Државама врло су популарни дописни турнири под именом „Турнири златног коња“. На овом такмичењу, које има низ предтакмичења, победник осваја позлаћен шаховски трофеј — амблем златног коња. Сви мајстори дописног шаха у САД имају право да носе исти амблем.

НАЈЈАЧИ ПРОТИВНИК. — Рубинштајн је на турниру у Прагу 1908. године имао добре изгледе да освоји прво место. За време партије са Дурасом, кога је до тада редовно побеђивао, добио је јаку зубобољу. Иако је био у повољнијем положају противње није могао да се бори па је у тој партији дао реми. И у наредним колима тегобе га нису напуштале, па је морао да одустане од борбе за прво место. У крајњем пласману заузео је четврто место — све због изненадне зубобоље.

НЕОБИЧНО ЗЛАТО

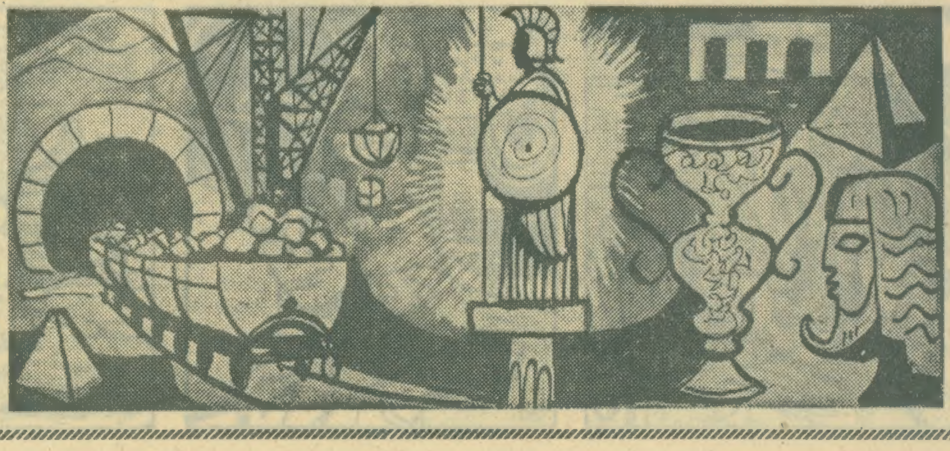
Према проценама групе истакнутих француских економских стручњака до данас је извађено из земље злата у вредности од 97.500 милијарди динара. Међутим, када би се све то злато ставило на гомилу, оно би могло да се смести у једну мало пространију сељачку житницу.

Из рудокопа Ренд у Јужноафричкој Унији ваде се највеће количине злата на свету. Експлоатација овог племенитог метала у Ренду отпочела је пре 80 година али још и данас се на том месту производи око 2.000 тона злата годишње што представља половину укупне светске производње злата. У неким коповима злато се вади чак и са дубине од 3.000 метара. СССР долази на друго место у свету по производњи злата. Око 1.000 или 25 одсто од укупне светске производње злата ископа се сваке године у Совјетском Савезу. Један од најкрупнијих грумена злата који је до данас пронађен био је чувени Welcome stranger (добродошли странац) извађен из тла у аустралијском месту Баларат 1858. године. Био је тежак 72 килограма!

Лидијски краљ Гигес је око 650. године пре наше ере први ковао златан новац. Ретке златне паре које су се сачувале из тог доба имају огромну вредност. Један комад тог новца достиже међу скупљачима старина вредност од преко 2, 000.000 динара.

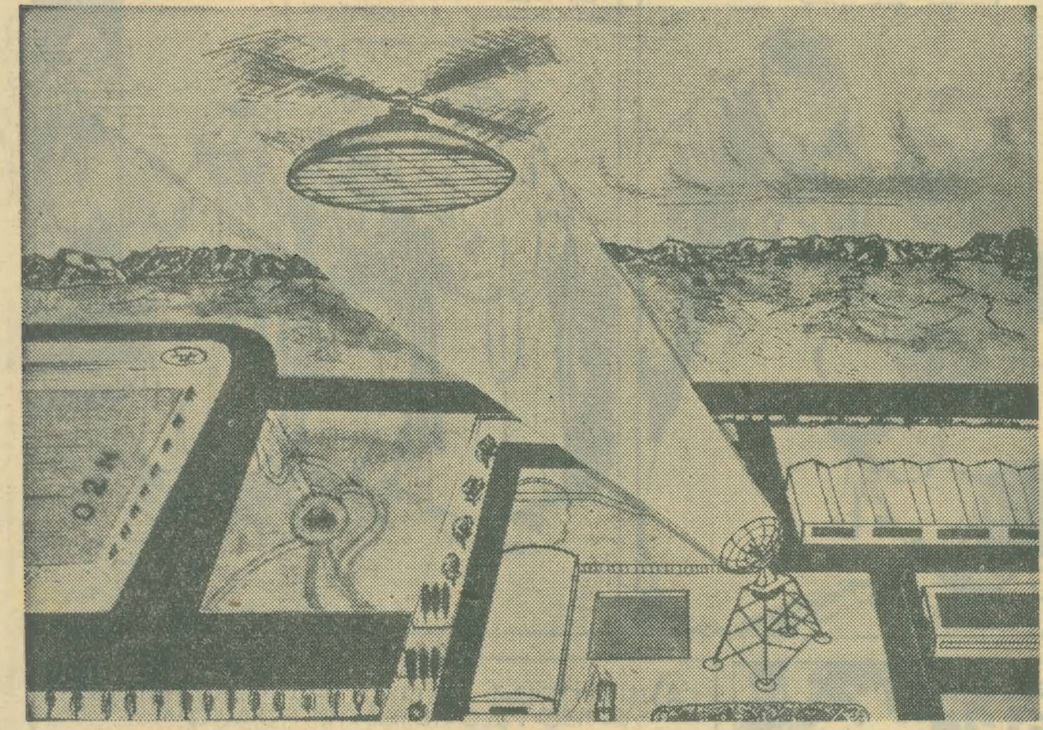
На злату се заснивала моћ многих старих држава. Међутим, оно се током историје користило у најразличитије сврхе. Један руски цар имао је колекцију бува начињених у природној величини од злата које су скакале као да су живе. Античка Атина поставила је на Акропољу џиновски кип богиње Атине покривен слојем злата тешким једну тону. Већина златних предмета великих димензија и јединствене уметничке вредности награђених у античко време није се сачувала до данас. Међутим, посетиоци Каирског музеја могу и данас да се диве масивном Тутанкамоновом ковчегу од злата дугачком 1,88 метар тешком нешто више од једне тоне. То је највећи предмет од злата на свету.

Злато има јединствена технолошка својства. Оно може да се истањи у лист дебео само један десетохиљадити део милиметра. Један грам злата истегнут је у једној лабораторији у влакно дугачко 3.500 м.

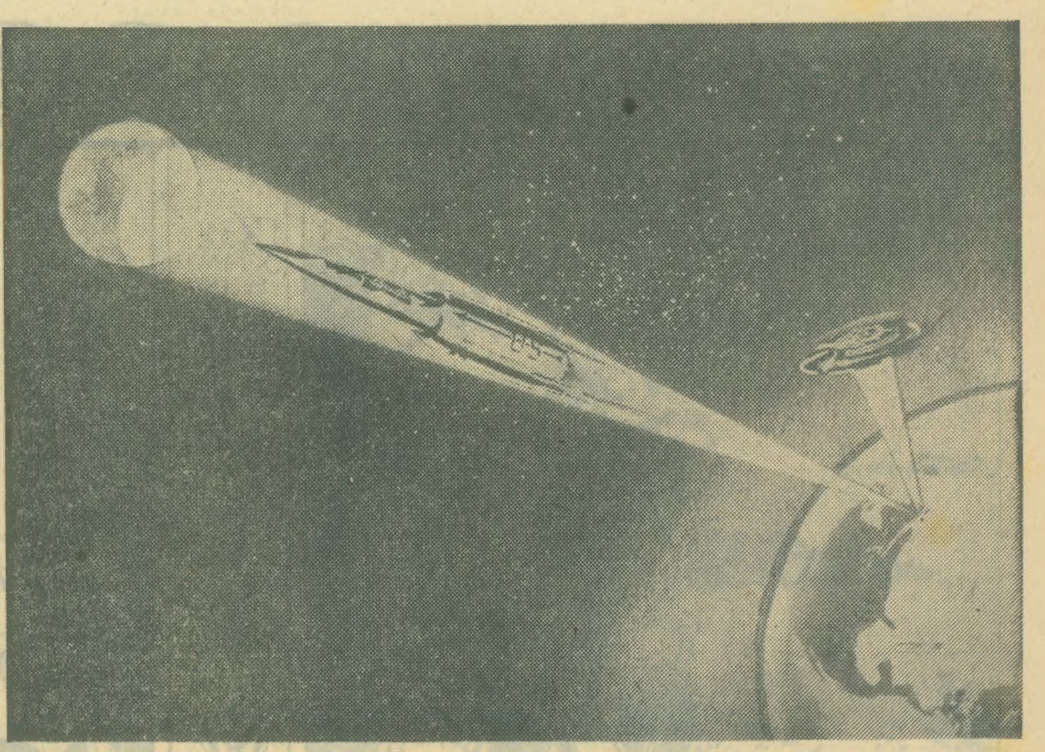

ЛЕТЕЛИЦА

КОЈА ДОБИЈА ЕНЕРГИЈУ СА ЗЕМЉЕ

ХЕЛИТОНОМ, КОМБИНАЦИЈА ЛЕТЕЋЕГ ТАЊИРА И ХЕЛИКОПТЕРА, ПОГОНСКУ ЕНЕРГИЈУ ДОБИЈА СА ЗЕМЉЕ

ЛЕВО ЈЕ ИНТЕРПЛАНЕТАРНА РАКЕТА, А ДЕСНО ТАЊИРАСТИ МЕТЕОРОЛОШКИ САТЕЛИТ. ОБЕ ЛЕТЕЛИЦЕ СНАБДЕВАЈУ СЕ ПОГОНСКОМ ЕНЕРГИЈОМ СА ЗЕМЉЕ

Већ два месеца један невероватан експеримент одиграва се на висини од 30 метара изнад америчке лабораторије у Масачусетсу. Необична летелица, нека врста комбинације летећег тањира и хеликоптера, лебди у ваздуху а да на њој нема никаквог мотора нити извора енергије. Она не располаже ни горивом ни батеријама.

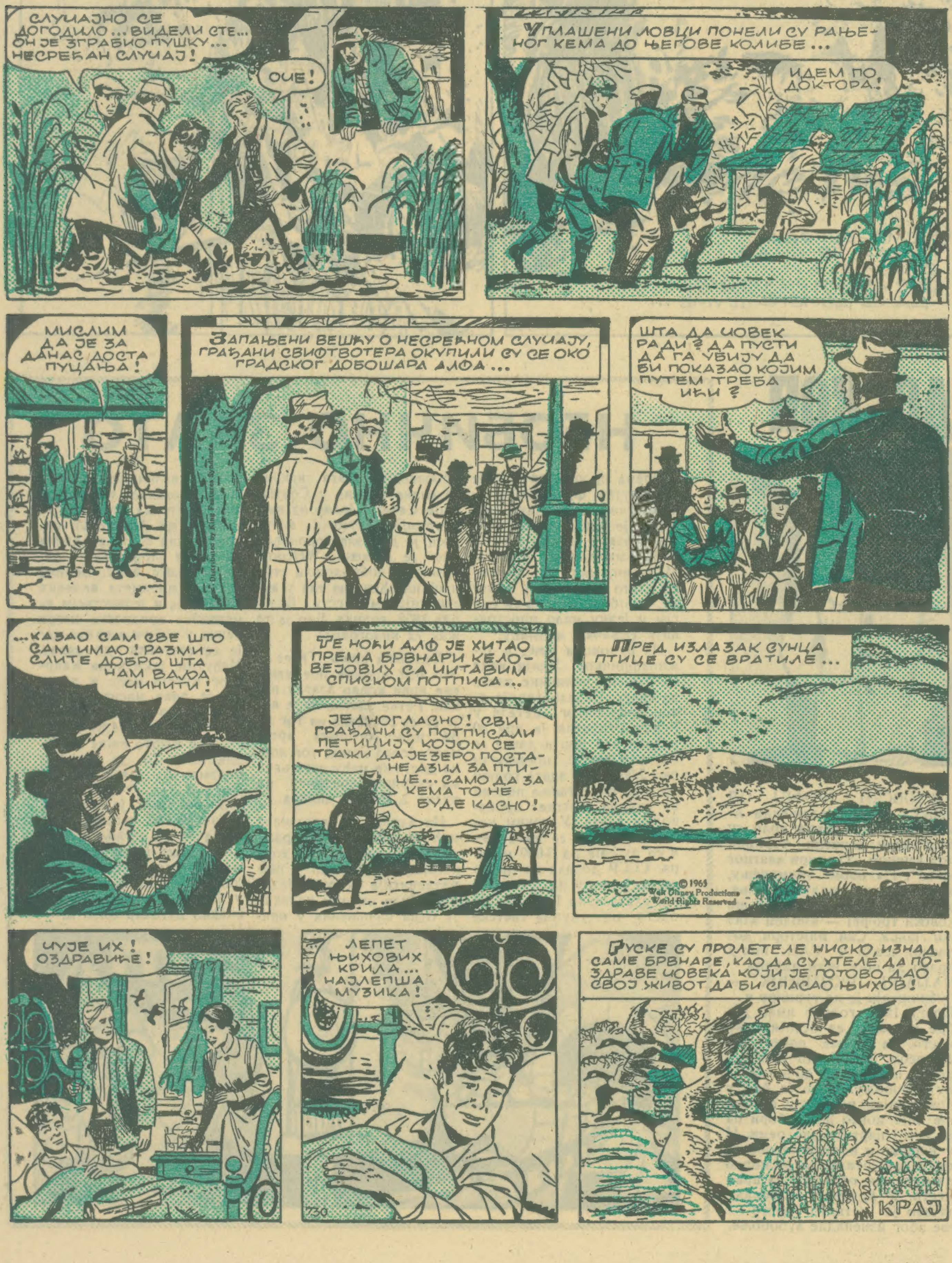
Није посреди никакво чудо и закони физике овим нису нарушени. Разлика између класичних летелица и ове нове је само у томе што се она снабдева погонском енергијом са Земље. Конструктори су јој дали име хелитоном. Она добија енергију потребну за летење у виду концентрисаног електричног млаза релативно мале снаге који потиче из једног уређаја сличног електричном радијатору. Захваљујући антени у облику великог фара генератор шаље електрични млаз који стиже до пријемне антене апарата у лету.

Најкомпликованији део ове сложене операције састојао се у томе да се кондензује извесна количина електрицитета великог интензитета у снопу упућеном у једном правцу. То је пре два месеца пошло за руком техничарима Спенсер лабораторије у Берлингтону. Већ се предвиђају многоструке примене овог изума. Он ће се моћи користити за телевизијске ваздушне релеје, метеоролошке платформе у простору, откривање ракета и праћење са Земље.

Велики значај овог открића је у томе што је помоћу њега решен проблем великог оптерећивања приземних и космичких летелица горивом. Једна орбитална ракета од 200 тона носи собом најмање 160 тона горива. У тренутку када млазни авион боинг ДЦ-8 узлети са писте он је оптерећен са 40 тона керозена. Хелитоном ће ослободити летелице будућности терета горива.

У садашњој фази проучавања новог принципа летења амерички истраживачи сматрају да је већ могуће слати потребну погонску енергију летелицама на висини од 15.000 до 20.000 метара. Достављати енергију на тако велику висину не представља проблем. Амерички и француски техничари су већ успели, захваљујући лејзеру, да прецизно погоде врло мале сателите који лете на висини од 25.000 метара брзином од 29.000 километара на час. Поред примене за телевизијске релеје и у метеорологији уместо балона-сонди, хелитономи ће се одлично моћи употребити и за снабдевање космичких летелица горивом са Земље. Познато је да 90 одсто њиховог терета представља гориво. Ако би се оно допремало са Земље удаљеност орбите једног сателита износила би 10.000 уместо 1.000 километара а његова величина остала би иста. На Земљи би се изградио један изванредно снажан генератор који би балистичким пројектилима слао електричне флуиде. Наравно, пројектили би морали бити опремљени електричним, електромагнетним или јоничним моторима што значи да су садашњи термохемијски ракетни мотори застарели.

WALT DISNEY ЛУДИ КЕЛОВЕЈИ

ТЕЖАК ИСПИТ ЗРЕЛОСТИ

Код Нуера, племена које живи у јужном Судану, постоји врло сложен обред кроз који мора да прођу дечаци да би били примљени међу одрасле мушкарце.

Када дечак наврши 13 година, поглавица племена, који носи титулу „господара стоке", позива све становнике села на свечаност ударајући у бубањ одређен само за овакве позиве. Племенски врач начини дечаку на челу шест дубоких вертикалних зареза после чега дечак мора да проведе два месеца у потпуној усамљености. По истеку овог рока њега купају у реци и украшавају му тело ритуалним шарама. Дечаков отац или старатељ уручују му тада лук, харпун за ловљење рибе и дарује му из свог стада једног бика. Од тог тренутка младог припадника племена Нуера сматрају одраслим човеком. Ожиљци на челу остају му за читав живот и по њима се увек може препознати човек који припада племену Нуера.

Филм

ЖАН МАРЕ

Крајем 1945. француски новинари организовали су конференцију за штампу после које је требало да буде приказан један нови филм. Филмске новинаре интересовао је глумац кога су Французи сматрали за највећу наду иако је до тада стајао пред филмским камерама само неколико пута. Између осталога у „Улису“ са тада још врло младом Жилијетом Греко као Кирком. Поред ње је играла у оно време такође почетница Симон Сињоре, та кође мало познати Данијел Желен и. извесни Маре. Додуше тај Жан Маре није за Парижане био сасвим непознат; иако млад постигао је већ знатне позоришне успехе. Критичарима је нарочито пао у очи у „Британикусу“ својом како су рекли, „личном особеном нотом“.

Француска филмска секција приказала је за новинаре филм „Вечно проклетство“

ДАНАС СЕ ЖАН МАРЕ УБРАЈА МЕЂУ НАЈПОЗНАТИЈЕ ФИЛМСКЕ ГЛУМЦЕ У СВЕТУ

пре његове премијере. Сценарио је написао Жан Кокто. То је требало да буде гаранција за уметнички квалитет. Критика је веома повољно оценила игру Жана Мареа и својим писањем изазвала интересовање и за филм и за непознатог младог човека. После представе говорило се да је откривен глумац далеко изнад просека, коме предстоји велика будућност. Имао је стас грчког младића, класичне црте лица, очи које су могле да изразе свако душевно стање и необично пријатан глас тако да је његова улога Патрика постала упечатљив доживљај.

Посетиоци биоскопских сала и читаоци филмских листова желели су да сазнају појединости из живота новог глумца. Међутим, остали су разочарани јер је Маре изјавио да такве ситнице као што су: коју боју, које јело, које цвеће воли и друге појединости из приватног живота сматра за своје чисто приватне ствари које су неважне за остале и не жели да буде оцењен према њима него према својим уметничким достигнућима.

Он је рекао: „Историја мога живота није нарочито интересантна. Мој живот могао би се назвати театар. Оно што је изван њега за мене не постоји. Рођен сам као и други, имам оца и мајку као и други и позив као већина људи. То што радим волим изнад света и увек сам се трудио да се потпуно идентификујем са улогом, макар ње не карактерне црте и не биле блиске мом бићу. У сваку улогу унео сам део себе. Не знам да ли је то добро.

Више се није могло извући из Мареа од ових оскудних података. Дознало се ипак да је рођен као Жан Маре-Вилен 11-XII-1913. у Шербуру као син ветеринара. Био је учитељ голфа, огледао се као статиста. Онда је постао асистент старог француског мајстора режије Л' Ербијеа. Међутим, филмском свету се никада није сасвим предао, већу љубав осећао је према театру. Маре и данас каже: „Тајна театра увек ће ме привлачити, а моје страхопоштовање пред песничком речи и данас је тако велико као кад сам био почетник.

Мареове позоришне улоге нису нам на жалост познате. Из критика се могло сазнати да су премијере комада које је он инсценирао представљале врхунац сваке париске сезоне. Често су биле авангардно модерне као и његове декорације за које је сам давао нацрте и које су израђиване у његовом властитом атељеу под његовом контролом. Наша публика зна га из филмова авантуристичке садржине као што је „Гроф Монте Кристо“, „Принцеза од Клева“, „Фантом“ итд.

ДЕЧАК И ЗМИЈА

Смртно уплашен дечак је укоченим погледом посматрао змију која је, на изглед мирна, лежала пред њим на песковитом тлу. Непокретан стајао је наслоњен на стену са које је управо скочио. Његов мозак радио је грозничаво. То мора да је шарка. У школи су учили о тим змијама. Учитељ је рекао да су оне најотровније у Европи. Довољан је један ујед да снажног човека усмрти за кратко време.

Шта да ради? Да бежи? Ко зна, можда ће својим кретањем раздражити змију? Дечак није смео ни да замисли шта би се тада могло догодити. Није хтео да умре. Шта би његова мајка радила без њега? Она би до краја живота себи пребацивала што није боље на њега пазила. А она није била крива. Није могла да га прати у стопу док скаче са својим друговима по стенама. Волео је своју мајку. Ах, мајка, где је она сада?

Змија је лежала сасвим близу у песку и није се мицала. Дечак је укочен од страха почео тихо да плаче. Али, одмах је престао. Дечаку не приличи да плаче. Шта би о њему мислили другови да га виде?

Његови другови! Они сигурно и даље весело трче с друге стране стене. Вероватно нису ни приметили да га нема. Играли су се жмурке. Он је мислио да је нашао нарочито добар заклон а када су се они приближили, брзо је скочио са стене — и сада је био овде. Дечак је обећавао себи: ако ми змија ништа не учини увек ћу бити добар. Мајку ћу још више слушати, у школи ћу још боље учити, још ћу...

Доле у котлини звонила су звона. Било је подне. Мајка ће се бринути ако не дође на ручак. Можда ће поћи да га траже, али и ако га нађу можда ће бити већ касно. Сунце је немилосрдно пржило. Може добити сунчаницу. Опет су му сузе наврле на очи, али он се храбро борио против њих. Покушао је да се сети шта је већ чуо да треба радити у оваквим ситуацијама. Змију је требало муњевитом брзином зграбити испод главе и одсећи је. Али, он није код себе имао перорез. Малопре га је заменио за лопту. А ко зна — можда би му се измигољила из руку и тек га онда напала?

Било је неподношљиво топло. Дечак се није усуђивао да се помакне. Ваздух је треперио пред његовим очима, удови су га болели, био је жедан.

У глави му је зујало као у пчелињаку. Обриси стена почели су да се расплињују пред његовим очима у неодређено сиво-жуто-сиво-жуто. Тада се змија помакла, пошла према њему, стење око њега почело је да се љуља. Кратак крик, а затим ништа више. Само тишина...

Предвече је мала чета људи из села кренула да тражи дечака чија је мајка већ сатима плачући и кршећи руке трчала од једне до друге колибе. Другови који су се већ одавно вратили кућама рекли су само толико да су се играли жмурке и да се он одједном изгубио. Али они се нису бринули пошто се већ често дешавало да се он издвоји. Тек када ни до вечери није стигао кући почели су да помишљају да му се нешто догодило. Одлучено је да се пође у трагање. Снабдевени џепним лампама и пушкама људи су кренули.

Читав час су претраживали стене на једној страни обронка, загледали у сваку шупљину и сваки јарак. Тада су прешли на другу страну. Одједном је један од трагача угледао како иза једне стене лежи згрчено тело дечака. Човек се брзо сагнуо — дечак је био жив само у несвести. И други су пристигли. Осветлили су тло. Светло џепне лампе одједном је обасјало змију која је још увек лежала непомично у песку. Одјекнуо је хитац у ноћној тишини. Људи су одахнули. Један је узео дечака на руке.

Змија се међутим, није ни помакла.

— Она мора да је већ најмање двадесет четири часа мртва — рекао је један.

— Да, рекао је други, то је била срећа за нашег малог пријатеља. Да је била жива — шта да вам причам — сви знате шта је шарка...

АДРЕСАТ НЕПОЗНАТ

Приликом једног дужег боравка у Немачкој, Италијан Енрико ди Помпео одлучио је да провери познавање историје немачких поштанских службеника. Због тога је разаслао у разне градове тридесет писама адресованих на људе чија су имена забележена у историји великим словима. Какви су били резултати ове својеврсне анкете?

Писмо упућено на име астронома Кеплера вратило се из Регенсбурга са штамбиљем на коверти: „Назначите улицу и број куће.“ На коверти писма посланом Гетеу у Франкфурт на Мајни, поштански службеник је написао: „Адресат умро“. На писму Фридриху Шилеру стајало је: „Поштанском одељку бр. 7142 града Марбаха адресат је непознат: „Писмо Лесингу вратило се с примедбом: „Поштански одељак бр. 3340 града Волфенбитела безуспешно је покушао да пронађе адресата.“ Уз ово објашњење исписана је и молба да се убудуће уз име онога коме је писмо упућено обавезно стави улица и број куће. Само је на једном писму, упућеном у Хамбург на Брамсово име, стајало: „Брамс, 1833 до 1897. Живео у Бечу, а не у Хамбургу.“

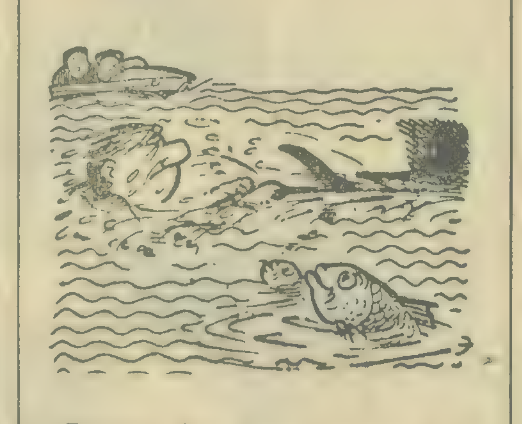
Догодило се у... Догодило се у... Догодило се у...

...Плимуту. Студенти Питер Свон и Џени Каули добили су од својих колега-студената као свадбени поклон 96 конзерви пасуља са сланином и — један отварач за конзерве. Конзерве су биле од килограма, а пасуљ у њима — крупан и бео.

...Лос Анђелосу. Да би се успешно борила против све веће лењости својих чланова, управа једног голф-клуба дозволила је употребу електричних кола на терену само оним играчима који имају лекарску потврду да им је срце слабо. Остали морају да играју голф — пешице.

...Бразилу. Хозе Фрота погодио је харпуном једну рибу-једрењак. Риба је била само рањена и запливала је према пучини вукући за собом и харпун и риболовца. Када су два рибара нашла и спасла Фроту, он се налазио 35 километара од обале. Риба је успела да умакне.

...Оксфорду. Највећи сендвич на свету био је недавно начињен у овом енглеском студентском граду. Сендвич је имао облик квадрата са странама од по 10 метара а био је начињен за неку студентску прославу. Пре но што су га студенти појели, сендвич је био изложен у једној пекари.

СТРАЖАРИ ДИВЉИНЕ

Ловци као и сви они који се баве проучавањем и посматрањем животиња у природи слажу се у томе да све дивље животиње које живе у заједници у одређеним ситуацијама одвајају једног члана колектива који ће служити као стражар и водити рачуна да их ко не изненади. То се дешава за време одмора, узимања оброка или путовања. Ови стражари смењују се с времена на време и бивају кажњавани ако не обаве добро своју дужност.

Тако један ловац прича шта је видео кад је успео да се приближи пропланку на коме су пасла два јелена. Били су тако лепи да је човек спустио пушку и почео да их посматра. Одмах му је пало у очи да само један јелен пасе док други стоји подигнуте главе и начуљених ушију. То је трајало неколико минута а после тога пасао је други јелен а онај први држао уздигнуту главу и осматрао. Ловац их је пратио више од једног часа и за то време ниједног тренутка нису оба јелена пасла заједно.

И у случају кад се два јелена одмарају они легну окренути леђима један другом тако им се главе налазе у супротним правцима и онда их је немогуће изненадити. Они тако леже сатима али неће заспати ако нису сигурни да је околина шуме чиста.

Стада чувеног буфала (бизона) која су некада владала Дивљим западом такође су увек издвајала стражара — једног или више што је зависило од величине стада. Исто тако поступају дивље козе, овце, лосови и многе друге животиње које живе у слободној природи.

Стражари животиња као и птица користе специјалне знаке којима опомињу своју сабраћу да се опасност приближава. Тако, на пример, јелен брекће, врана мења звук грактања, веверица почне да кевће.

Дивље ћурке пре него што се упуте у нови предео шаљу своје извиђаче да испитају околину. Кад се увере да нема никакве опасности, извидници обавештавају јато да слети. Али, стражари и даље будно пазе док се остале ћурке хране. Без обзира на глад ниједан стражар не сме да напусти своје место док га не смене. Као прави стражари они врше примопредају дужности.

Карл Акели, природњак који је провео многе године у Африци проучавајући живот дивљих животиња, каже да се стадо бизона никад не креће без стражара који су истурени у свим правцима. Исто тако и слонови чувају стадо. Антилопа пошаље своје стражаре на оближње врхове са којих се пружа одличан поглед а остало стадо пасе у миру. Стражари се смењују тачно у одређено време сем у случају ако их неко не присили да напусте своје стражарско место раније. Али и у том случају стражари увек гледају да стигну и обавесте своје стадо. И гориле имају своје стражаре. Како се гориле често крећу само у породици то један члан породице мора да буде на стражи све док га не смене.

Има животиња које користе друге животиње да стражаре место њих. Такав је случај са носорогом који дозвољава да се једна врста чапље настани на његовим широким леђима и храни инсектима који слећу на њега. Чапље им узвраћају гостопримство тиме што их упозоравају о приближивању непријатеља, нарочито ловаца.

Када стадо јелена иде кроз шуму увек најјачи мужјак иде последњи. Раније се тумачило да га само стадо штити на тај начин. Међутим, у ствари он штити стадо јер са те стране јеленима прети највећа опасност пошто им се вукови отуд приближавају неопажено и нападају младе јелене.

Даброви такође постављају стражу, често и по неколико стражара пошто од жубора воде и стругања дрвета не чују приближавање непријатеља. Преријски пси и мармоти такође постављају стражаре. Обично се један мармот полако извуче из рупе и пошто пажљиво осмотри целу околину даје знак да је све у реду. Тек се тада из осталих рупа појављују остали и почињу да траже храну. Стражар остаје све време на свом месту и ако примети нешто сумњиво даје знак за узбуну. У том случају сви јурну у своје рупе и нестају за трен ока. Стражар остаје на своме месту све док се не пријатељ не удаљи или не приближи исувише.

МАЧКЕ – РИБОЛОВЦИ

— Једном сам посматрао како на обали реке Суме, која се улива у Оњешки залив, домаће мачке лове рибу — пише совјетски природњак-аматер, Ј. Соколов. — Мачке су најпре одабрале место на обали и стале у ред, једна иза друге. Прва од њих спустила је шапу у воду и извукла рибу сличну јегуљи. Са својим пленом удаљила се од обале и уступила место другој мачки. Затим је води пришла трећа љубитељка рибе. Док је она пецала, прва је већ појела своју рибу и стала је на крај реда. Тако су мачке пецале све док се нису наситиле. Људи из овог краја тврде да мачке умеју да пронађу „срећна места“ за пецање, и то боље него искусни риболовци.

СВЕГА ДВА СЛУЧАЈА

У Шведској су досад била позната свега два случаја полуалбиноса међу срнама. А пре неколико месеци у рано јутро у шумама Алвеста у јужној Шведској виђена је једна потпуно бела срна. Фотограф Роланд Лундквист успео је да, уз многе тешкоће, ову јединствену животињу сними, али да би се овај биолошки феномен тачније испитао потребно је стално праћење и посматрање животиње. Овим срнама недостаје природна заштитна боја длаке, па су зато изложене већој опасности од природних непријатеља који вребају на све стране. Животиње белог крзна плашљивије су од оних које је природа прилагодила околини у којој живе.

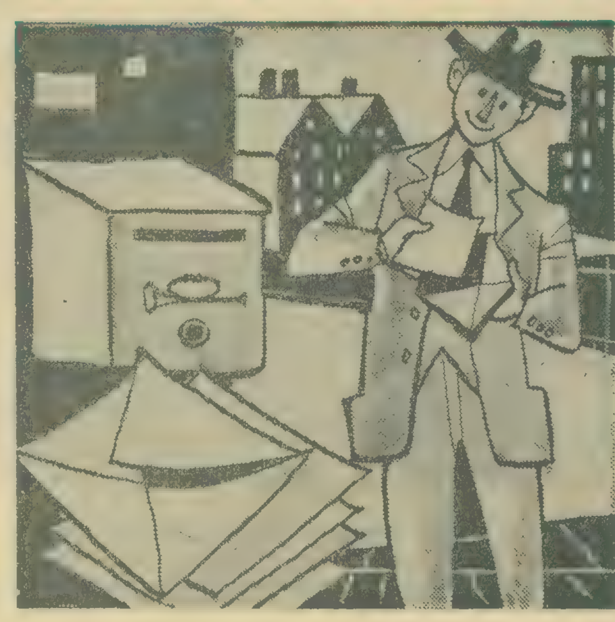
КАКО ЈЕ ПОСТАО КОВЕРАТ

Кад ми данас напишемо писмо и затворимо га у коверат да бисмо га тако лепо спакованог убацили у поштанско сандуче, вероватно се никад не запитамо откад коверти постоје и коме треба да захвалимо за њихово настајање.

Реч „коверат“ постала је од енглеског глагола „to cover“ — покрити, затворити.

До проналаска коверта дошло је сасвим случајно.

Године 1820. сопственик једне папирнице у енглеском граду Брајтону, неки Бревер, одлучио је да привуче пажњу купаца тиме што ће у излогу своје радње уредити оригиналну изложбу. Он је целу ноћ, без одмора, правио у излогу грандиозну пирамиду од безбројних листова папира најразличитијег формата.

Основу пирамиде чинили су листови папира намењени за штампање новина, док се на врху налазио комад папира велик као посетница.

Папирна пирамида у излогу Бреверове радње привукла је пажњу читавог града. И дању и ноћу пред излогом се тискала гомила људи. Од читаве пирамиде посматрачима се највише свидео листић који је крунисао њен врх.

Ако су пре тога Брајтонци употребљавали за писма хартију било каквог формата, то се после „изложбе“ сматрало за отмено да се писма пишу на хартији размера посетнице.

Међутим, убрзо су људи открили незгодну страну ове новаторије: да би се писмо послало поштом требало је на њему написати и адресу онога коме је упућено а како се у то време за коверте није знало, адреса се исписивала на истом листу на коме се писало и писмо. Због тога се писмо савијало тако да остане слободно место и за адресу. На малом листу то се слободно место није могло наћи.

Сопственик папирнице почео је да добија од својих муштерија жалбе због тога. И те жалбе навеле су га на мисао да од папира изради неку врсту врећица у које би се могла стављати писма.

Прву партију коверата Бревер је израдио те исте, 1820. године, и у почетку их је давао као бесплатан додатак свима онима који су код њега куповали папир за писма.

„Врећице“ су пожњеле огроман успех и Бревер је ускоро био принуђен да организује дванаест радионица само за њихову израду.

АВИОН СА ПЕДАЛАМА

Авион са педалама конструисао је млади енглески инжењер Алан Ласијер. Проба је извршена на терену Краљевог ваздухопловства Уест Мелинг. Авион је летео на висини од 10 метара, а прешао је раздаљину од свега 45 метара. Тада је изненада почео да се спушта и пао је на земљу знатно оштећен. Млади пилот, Џон Прат прошао је без озледа. Задовољан је оним што је постигао. Он је досад пети човек који је летео сопственом снагом.

ЛЕГИТИМАЦИЈА ЗА АУТО-СТОПЕРЕ

У последње време све мањи број аутомобилиста жели да повезе аутостопера због честих пљачки или непристојног понашања ако су возачи жене. Да би некако изашле у сусрет ауто-стоперима француске власти су решиле да снабде ауто-стопере потребним легитимацијама на којима се налази слика аутостопера, име и презиме, занимање и адреса стана. Легитимација стаје два франка али у исто време служи и као полиса за осигурање, како самог носиоца карте тако и возача који га прими. Карте се издају особама оба пола старим од 18 до 30 година.

СВАКОГ ДАНА 2 КИЛОГРАМА ВИШЕ

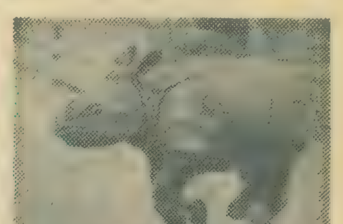
Мали носорог, „Нанда“, дошао је на свет 25. августа ове године у Базелском зоолошком врту. „Нанда“ је као и њена мајка „Мула“ рођена у зоолошком врту, што је за ову животињу, поготову кад је у питању друга генерација, права реткост.

На слици је „Нанда“ поред своје мајке која је тешка 1.700 килограма. Кад је дошла на свет имала је само 69 килограма, а већ пола часа касније тражила је од мајке да једе стојећи на својим тешким ногама. Једино јој још глава није добила дефинитиван изглед, на њој треба постепено да израсте рог.

„Нанда“ дозвољава свом чувару да је измери и нахрани. После тога она се безбрижно игра. Њена браћа и сестре, укупно их је било шест, продати су зоолошким вртовима у Француској, Немачкој и Америци.

Данас „Нанда“ већ трчи и свакодневно добија у тежини око два килограма.

НАЈБОЉИ ПИЛОТ ЛОВАЦ НА ПАЦИФИКУ

Капетан Доналд Рајнан, пилот ловац америчког ваздухопловства, само у једном борбеном лету уништио је осам јапанских авиона и оборио три јапанска ваздушна аса.

Шездесет прва ескадра америчке Јужнопацифичке флоте пловила је Пацификом југоисточним курсом. Све три палубе носача авиона „Ентерпрајз" биле су крцате ловцима и бомбардерима. Полетно-слетна стаза овог огромног пловећег ратног аеродрома била је спремна за полетање. С унутрашњих палуба лифтови су ужурбано извлачили авионе на писту. Пилоти су се налазили у кабинама у пуној борбеној приправности. Небо је било чисто.

У извиђању се налазила ловачка патрола заставника Кирка. Контролисала је ваздух и пучину око ескадре у пречнику од око стотину наутичких миља. Кирк се повремено јављао:

— Никаквих трагова о непријатељу. — Изгледало је да ће и овај дан проћи само у борбеној приправности.

Око 16,15 часова 24. августа 1942. године, на командном торњу „Ентерпрајза" нашао се и командант 10. ваздухопловне ловачке групе „осветника" пуковник Ричард. Дошао је да чује Кирков рапорт. Он је јављао:

— „Емилије" и „валови" долазе. Висина једанаест хиљада фита. Пратња „зеке" и „кате"...

Сунце се приклонило према западу, али је још високо. Од Кирковог обавештења прошло је само 4 минута. Одједном се осети да „Ентерпрајз" вози пуном снагом. Његова огромна писта креће напред да би се продужила за полетање и тако избегла опасност од стропоштавања авиона у море. Сирене за узбуну завијају. Пуковник Ричард наређује:

— Полетање одмах! Кирк очекује на позицији за напад!...

Јапански ваздушни асови нападају

Капетан Доналд први полеће са старта са својим ловачким авионом „дивља мачка" јер је тако и паркиран. Под њим пучина као црно огледало. После неколико минута Доналд се нашао на висини од 4800 метара, у курсу према заставнику Кирку, али га није угледао. Њему у сусрет застрашујућом брзином појавила се јапанска ваздушна флота: 36 четворомоторних бомбардера „емилија", исто толико двомоторних „валова" и безброј ловаца „зека" и „ката". Они у ројевима лете према „Ентерпрајзу". У овој флоти лете и познати јапански ваздушни асови са носача авиона 1. дивизије вицеадмирала Куиши Нагума.

Из јапанске ловачке тројке, која води целу ваздушну флоту према америчкој ескадри, издвојио се један „зека" и оштрим десним заокретом почео да баца машину с једног крила на друго у знаку „банзаи" — јапанског борбеног поклича. Као да се поиграва са својом жртвом. Преврну машину, а затим се као зрно устреми на Доналдовог левог пратиоца поручника Роберта. То је био јапански ваздушни ас, командир ловачке ескадриле капетан Кавака Тани, необично лукав и борбен. За неколико тренутака нашао се за леђима поручника Роберта. Још једанпут показа крилима „банзаи". У истом тренутку капетан Доналд се обруши из правца сунца и дугим топовским рафалима ухвати Танијевог „зеку" целом дужином, на очиглед његових пратилаца. „Зека" плану, изгуби брзину и пре него што удари о пучину потпуно се распаде и нестаде у таласима немирног Пацифика.

Само што је капетан Тани претрпео трагичан пораз, долетео је пар „ката". Направили су лепезу и покушали да одврате Доналдову пажњу улазећи у бочни напад. Доналд им за длаку измаче из нишана и нагло извуче „дивљу мачку" опет у правцу сунца. Јапанци су помислили да Доналд бежи али су се брзо уверили да он добро познаје њихову ловачку тактику. Муњевит и дрски Доналдов напад збунио је јапанске пилоте. За непуни минут ваздушне борбе са неба Пацифика нестао је и поручник Јасумо Зуки, најбољи пилот ловац са Нагумовог носача авиона „Зуикаку", који је имао 30 ваздушних победа.

Поручник Јасумо је направио неопростиву грешку на коју је капетан Доналд за делић секунде реаговао. Улетео је у сноп Доналдових топова и нестао у снажној експлозији која је потресла ваздух.

Пробој кроз ваздушну флоту

И Јасумов пратилац је направио грешку. Ушао је у осу репа Доналдовог ловца „дивља мачка" и отворио ватру, сматрајући да је погодак сигуран. Међутим, подофицир Тошио Мури је промашио. Капетан Доналд га је тада приметио. Бацио је нагло машину у понирање према пучини, а затим извукао из виража и нашао се у директном чеоном нападу са Тошијем. Обојица су једновремено отворили топовску ватру. „Кате" је изгубио десно крило из корена, преполовио се и треснуо о пучину заједно са Тошијем, начинивши неколико водених стубова.

Капетан Доналд је са својим пратиоцима продужио лет према бомбардерима „емилија". Пробио се кроз читаву ловачку баражу и напао бомбардере. Тројицу је одмах скинуо. Два бомбардера су успела да отпусте бомбе и да се оштећени спусте на пучину, док је један експлодирао са пуним бомбардерским шаржом Али, јапански ловци одлучили су да не дозволе капетану Доналду да се лако извуче. Две „кате" и један „бети" почели су да гоне „дивљу мачку". Унакрсном топовском паљбом хтели су да га набаце на густу противавионску ватру са јапанских носача авиона. Посматрајући овај ваздушни бој са свог командног носача авиона „Шокаку", вицеадмирал Нагумо је узвикнуо преко радија:

— Шта радите! Скините псето!

Али, Доналд није ни помишљао да се приближи носачима авиона, јер га је тамо чекала сигурна смрт. Неколико стотина топовских и митраљеских цеви само је чекало да се он приближи. Зато се капетан није одвајао од својих гонилаца. Вешто је маневрисао и прихватао борбу коју су му јапански пилоти наметнули. Наочиглед целе јапанске ескадре, захваљујући срећном тренутку, Доналд се ослободио једног гониоца. Готово потпуно исцрпен од непрекидних борби, привукао је ближе своје пратиоце и извукао авион на 5000 метара. Хтео је да одахне и прикупи снагу, али Јапанци га нису остављали на миру.

Неколико топовских рафала са носача авиона „Макигумо" и „Шикинами" покушао је сада да Доналда и његове пратиоце натера у унакрсну ватру групе ловаца коју је водио јапански ваздушни ас поручник Итаки Татиба. Јапански ловци су отворили жестоку ватру и кад год је Доналд покушао да уведе свој авион у борбу, приметио би да му је за леђима „бети" или „зека". За Доналда су ово били најтежи тренуци откако се борио на небу Пацифика. Противник је био и надмоћнији и одморнији.

Борба је захтевала велику концентрацију и брзо реаговање, готово у деловима секунде. У Доналдовим мислима ређала су се искуства његових другова у ваздушним борбама са јапанским пилотима. Онда је одлучио да покуша нападом, који је његовом другу, који се пре два месеца налазио у сличној ситуацији, донео ваздушну победу. На изненађење својих пратилаца, Доналд је командовао:

— Полазимо у напад!

Обрушио се окомито према пучини. Пратиоци су пошли за њим. На 800 метара извукао је „дивљу мачку" и пошао вертикалним маневром у пењање. На 2000 метара висине ухватио је у нишан поручника Татибу у тренутку када је овај мислио да га прелети. Повукао је обарач и топови су заштектали. Татибин „ката" је оставио за собом реп дима, који је све снажније избијао да би после неколико тренутака цео авион плануо и експлодирао. Доналдови пратиоци су скинули још једног гониоца.

Изненађена оваквим брзим маневром, преостала три јапанска пилота су покушала да се среде за борбу. Доналд и његови пратиоци су их оставили и повукли се као победници са готово празним резервоарима за гориво.

До краја рата капетан Доналд Рајнан остао је најбољи пилот Пацифика. Осам ваздушних победа у једном борбеном лету и звање ваздушног аса, уврстили су га међу најбоље савезничке пилоте ловце другог светског рата.

КАЈМАНСКА ОСТРВА БЕЗ КАЈМАНА

На југоистоку Кубе налази се планински венац Сијера-Маестра. Његов подводни продужетак који се готово паралелно с њим пружа према западу, чини планински ланац који на три места штрчи изнад површине Карипског мора образујући три мала острва — Кајманска острва.

Острва су позната по томе што су омиљено место пребивања зелених морских корњача. Али, на острвима нема ниједног кајмана. Зашто се онда она називају Кајманским?

У мају 1503. године Колумбо се враћао са свог четвртог путовања. Грешком бродског крманоша брод који је пловио за Еспањолу (Хаити) скренуо је на север. Ту је 10. маја велики морепловац приметио острвца чије су обале врвеле од зелених корњача. Због тога је Колумбо назвао ова острва Острвима корњача. Међутим, 15 година касније морепловац Понсе де Леон побркао је ова острва са низом спрудова и гребена, који се пружају на југу од Флориде и на којима је било тушта и тма кајмана. То је довело у заблуду картографе и тако су Острва корњача почела да се називају Кајманским острвима.

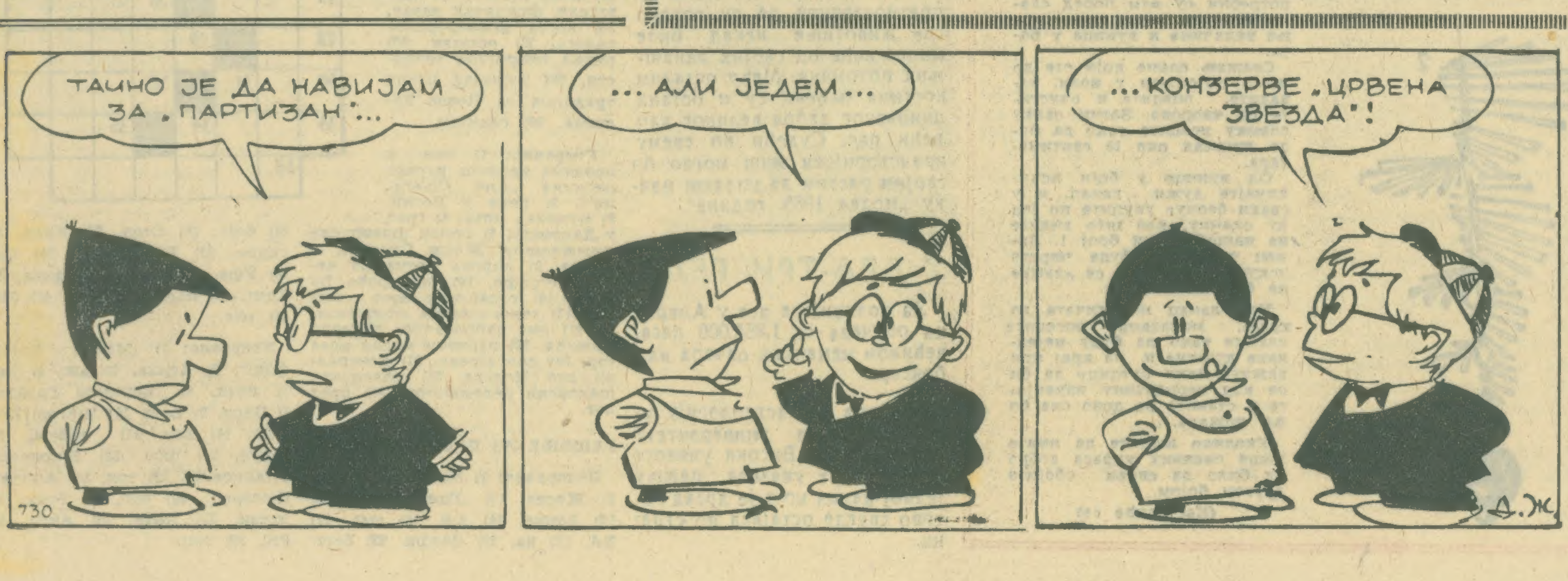
Увоз бува

Дресери бува у Енглеској озбиљно су забринути због „бувље кризе" која влада у земљи.

Један познати дресер бува жалио се недавно новинарима: „Последњи пут смо увезли буве из Португалије. Сиротице, међутим, нису могле да поднесу британску климу. Све су угинуле... Усисивачи и модерна архитектура потпуно ће уништити све буве и покопати наш дивни позив".

ЗА ДВА ДОЛАРА ДВАНАЕСТ ХИЉАДА

Највећи добитак у Америци на коњским тркама био је у Мексику 1954. године на дан 4. јула када је кладионица за два долара исплаћивала срећним добитницима 12.729 долара и 90 центи.

Будите ДЕТЕКТИВ

Одговори:

НЕСРЕЋА ИЛИ ЗЛОЧИН

Јасно је да супруг није покушао да помогне својој жени а камоли да је покушао да је вуче према обали

обема рукама. Јер, у том случају би на дно отишли његова подводна пушка и харпуни који су му, као што се види на слици, били пречи од ње.

ВЕЛИКИ »ЛОВАЦ«

Разгледајући колекцију Алфреда ди Меира инспектор Вернер одмах је обратио пажњу на лављу кожу

окачену на зиду. А познато је да у базену реке Амазоне лавови никад нису живели.

НОВОГОДИШЊА ЈЕЛКА

Инспектору је био довољан један поглед на јелку па да види да је Мајеров сусед лагао. Венац електричних сијалица који се употребљава за украшавање јел-

ке мора да образује затворено струјно коло. Ако само једна сијалица није исправна цео венац не гори. А како на гирланди на јелци једна сијалица недостаје ни јелка се није могла осветлити.

ОТВОРИ ОЧИ

ИГРА РУКУ

Маестро на нашој слици диригује својим оркестром. На сликама а, б, в, г, д, ђ видите руке музичара али не и њихове инструменте. Можете ли на основу држања њихових руку погодити који музичар у који инструмент свира? Уколико нисте баш сасвим сигурни, ево одговора:

Одговор: Музичар под словом а) свира у виолончело; под б) у триангл (мали инструмент у облику троугла) под в) у саксофон; под г) у клавир; под д) у гитару и под ђ) у бубањ.

СЛОЖИТЕ ФИГУРЕ ПО СЛИЧНОСТИ

Десет фигура које видите на цртежу разликују се између себе, али ипак имају и неких сличности. Оне се чак могу сложити на основу неких подударности. На пример: три фигуре имају црна лица. Покушајте да пронађете још нешто што им је заједничко. Ако успете да сложите више од десет комбинација, ми вам честитамо.

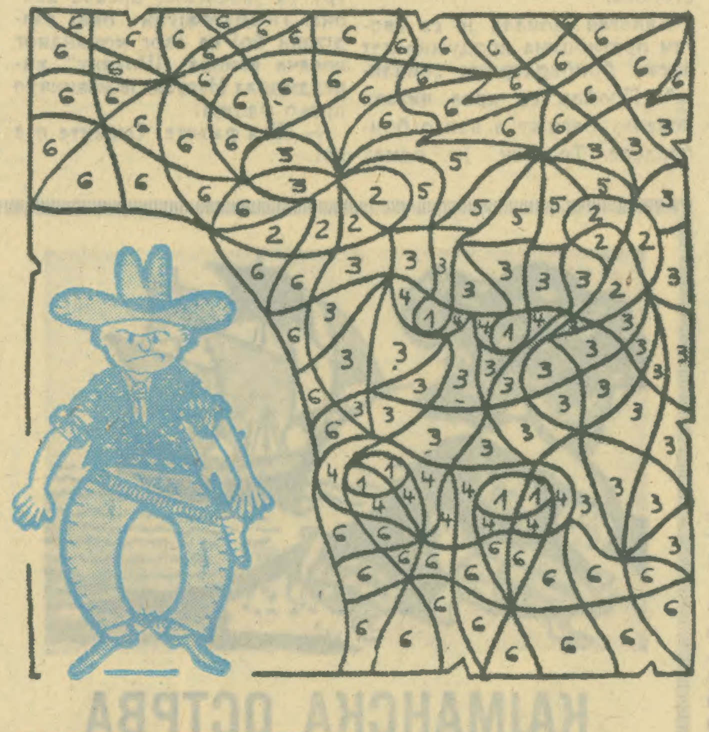
Решење: Постоји више могућности да се фигуре сложе по сличности и то увек по три.

1. Три фигуре имају црна лица.
2. Три стоје.
3. Три су постављене укосо.
4. Три су подигле руке.
5. Три имају косу.
6. Три седе.
7. Три држе руке на бокову.
8. Три имају прекрштене ноге.
9. Три имају појас.
10. Три су без стопала.
11. Три имају прсте на рукама.
12. Три имају кравате.
13. Три имају црна стопала.
14. Три имају уши.
15. Три су потпуно беле.

ЗА НАШЕ НАЈМЛАЂЕ

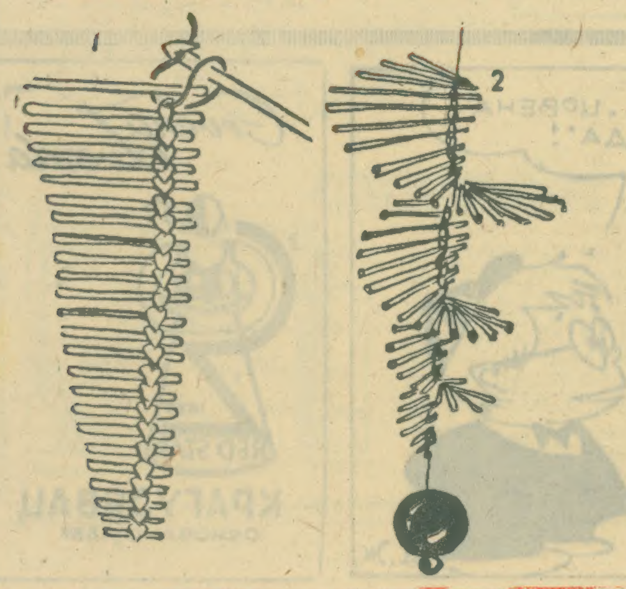
ЉУТИТИ КАУБОЈ

Каубој Џо страшно се наљутио. Шта мислите на кога се расрдио? Да бисте сазнали разлог обојите поља под бројем 1 црном, под 2 сивом, под 3 светлосмеђом, под 4 црвеном, под 5 тамносмеђом и под 6 светлоплавом бојом.

НАПРАВИ САМ

УКРАСИ ОД СЛАМЕ

Да бисте направили овај украс од сламе, који се зове „данска серпентина", а може лепо обојен да послужи и као украс за јелку, потребни су вам поред сламе игла за кукичање средње величине и вуница у боји.

Свежањ сламе који сте држали потопљен у води, извадите, оцедите и очистите од чворова. Затим сваку сламку исеците тако да буде дугачка око 15 сантиметара.

Од вунице у боји искукичајте дужи ланац, и у сваки беочуг увуците по једну сламку, као што видите на нашој слици број 1. Ланац треба да буде чврсто искукичан да вам се сламке не би извлачиле.

Кад ланац искукичате до краја, маказама опсеците сламке тако да буду неједнаке дужине и за крај привежите неку куглицу да би се кад серпентину изувијате и ставите на дрво она боље држала.

Уколико желите да имате више оваквих украса добро би било да сваки обојите другом бојом.

(Наставиће се)

ЖИВОТИЊЕ СУ БИЛЕ ВЕЋЕ

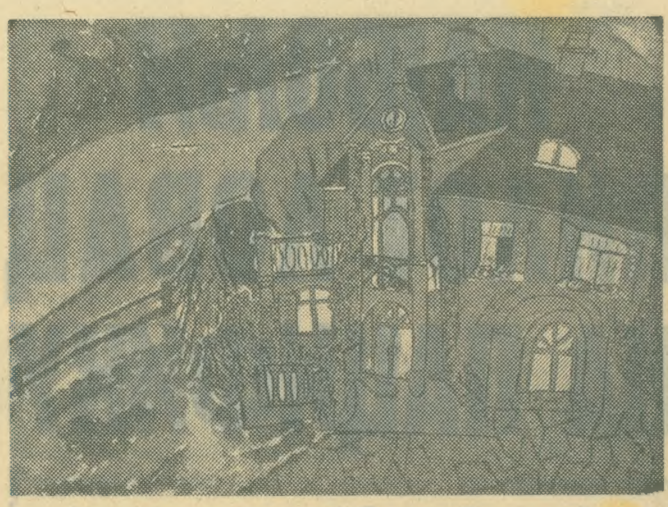
Приликом недавних ископавања мађарски археолози су наишли на ловачку јаму — клупку у којој су нашли кости великих глодара, крупних биљождера и месождера од пре 400 хиљада година. На основу ових костију може се претпоставити да су готово све животиње некад биле много веће од својих данашњих потомака. Међу осталим костима нађени су и остаци џиновског дабра великог као већи пас. Судећи по свему праисторијски миш могао би својим растом да уплаши мачку „модел 1965. године".

У ДВА-ТРИ РЕДА

За полицијске псе у Америци обучава се 1,885.000 паса, већином немачких овчара или боксера.

*

Катедра за астрологију уведена је на универзитету Калифорније. Висока ученост је први пут указала пажњу једној науци која је досад готово свугде остајала по страни.

„КУЋА КРАЈ РЕКЕ" — РАД ЉУБИШЕ КРСТИЋА, БЕОГРАД ЧЕЛОПЕЧКА УЛ. 19

Дечји цртежи са конкурса

Ђачки цртежи у овом броју, као и они раније објављени у овој рубрици, награђени су са по 1.500 динара. Награде ће бити достављене поштом.

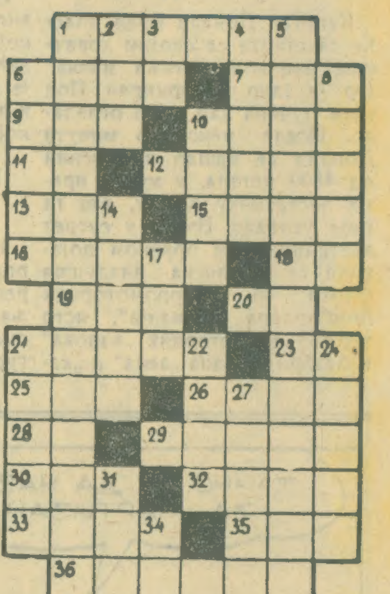

„МОЈЕ СЕЛО" — РАД КАЈЕ ВИДИЋ, УЧЕНИЦЕ VIII РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ „БРАНКО РАДИЧЕВИЋ", ЧЕНТА

„УЛИЦА У КОЈОЈ ЖИВИМ" — РАД МИЛОША КОСТИЋА, УЧЕНИКА VI РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ „ВУК КАРАЏИЋ" БЕОГРАД, ВОЈВОДЕ ДОБРЊЦА 14

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) титула некадашњих турских царева, 6) ваздушни мехурићи на површини течности, 7) мушки певачки глас, 9) час, сат, 10) страначки кварт у Лондону, 11) скраћеница једне мере за тежину, 12) натприродно биће у старогрчкој митологији, 13) река у западној Србији, 15) сумрак, 16) врста салате од паприке, 18) латинска свеза 19) наелектрисана честица, 20) слово латинице, 21) поступак, начин, 23) иницијали нашег познатог сликара (1873—1918), 25) старојудејски цар, 26) први летач, по легенди, 28) музичка нота, 29) кнез приморске Хрватске, франачки вазал, 30) врста атмосферског талога, 32) остатак 33) горња површина течности, 35) изумрла птица тркачица са Новог Зеланда, 36) седмица.

Усправно: 1) име и презиме великог руског песника („Ана Сњегина"), 2) река у Босни, 3) музичка нота, 4) град у Дахомеју, 5) роман француске књижевнице Жорж Сандове, 6) црпка, 8) лирска песма од четири строфе, 10) предграђе Париза, 14) ограничен број или део, 17) чехословачка афирмација 21) име дубровачког песника Држића, 22) париски модни креатор, 24) део зграде, 27) централни део Москве, 31) холандски шаховски велемајстор, 34) предлог.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Маларме, 7) пат, 8) Жерве, 10) „Едип", 12) Јаго, 13) Ранке, 15) кеј, 16) ума 17) ВА, 19) на, 20) Делфи, 22) бета, 24) боја, 26) Стон, 27) Унац, 28) екцем, 30) РР, 31) ен, 32) ора 34) Уфа, 36) оркан, 38) алке, 40) Кент, 41) народ, 42) аде, 43) Јан, 44) оне.

Усправно: 1) „Мадам Ветерфлај", 2) Атина, 3) аж 4) Реј, 5) мрак, 6) „Евгенија Гранде", 7) Перу, 9) Еоја, 11) П(етар) К(очић), 14) Еве, 18) албум, 20) дануе, 21) фон, 22) Б(орислав) С(танковић), 23) ток, 25) А(угуст) Ц(есарец), 29) ено, 30) Руан, 32) океан, 33) Анте 35) Акра, 37) РК, 39) еон.

ЗАПИСИ СА ДИВЉЕГ ЗАПАДА

ДОЖИВЉАЈИ ЈЕДНОГ АВАНТУРИСТЕ

СА ПРВИМ Американцима стигао је у Тексас, који се тада налазио у рукама Шпаније, и неки Филип Нолан, човек немирна, авантуристичка духа. Ту је први пут видео огромна крда дивљих коња како слободно јуре преријом. У његовој глави родио се један смео план: покушаће да потера дивље коње из Тексаса, преко огромних пространстава насељених многобројним индијанским племенима и продаваће их у САД. Било је то 1790. године и Нолан је био веома млад. Имао је само двадесет година. Свестан да се латио тешког задатка и да му једино Индијанци могу помоћи решио је да их придобије за себе. Знао је које особине они цене и зато је почео свакодневно да се вежба у гађању из пушке, пиштоља као и дизању терета. Био је веома снажан те му ове вежбе нису представљале никакву тешкоћу.

Индијанска племена Команчи и Кијове на западу Америке примили су га с неповерењем. Кад им је рекао да би желео да остане да живи са њима одговорили су му да ће га примити уколико се покаже способан у такмичењу са њима. Нолан је пристао и показао одличне резултате у гађању. Кад је дошло на ред такмичење у дизању терета са земље на коња, Нолан је одабрао најтежег Индијанца и рекао му да легне. Онда је појахао коња, у пуном трку се извио из седла, подигао Индијанца и ставио га испред себе на седло. Индијанци су били задивљени снагом и вештином бледоликог странца и Нолан је постао члан њиховог племена уз највеће почасти.

Кад је обезбедио пријатељство Индијанаца почео је да крстари преријом тражећи себи коња. На крају се одлучио за једног ждрепца који је предводио велико крдо. Али, требало га је ухватити. Пуна три месеца он га је с групом Индијанаца пратио док га на крају нису ухватили. Имао је велике муке док га је укротио, али временом су човек и коњ постали нераздвојни пријатељи. Међу индијанским коњима ждребац није имао премца у брзини.

У међувремену Нолан није губио време. Хватао је дивље коње и водио у један кланац који је затворио. Убрзо је имао педесет коња. Међутим, њему је то било мало. Обећао је Индијанцима да ће их, ако му помогну да претера неко веће стадо, наградити пушкама купљеним за новац од продатих коња. Они су пристали и помогли му да сакупи крдо које је бројало преко 400 коња.

Први покушај није баш срећно испао. Шпански војници су приметили крађу напали га и преотели му све коње. Том приликом Индијанци су се разбежали и Нолан их је с тешком муком прикупио поново. Верујући да се Индијанци неће враћати шпански војници нису поставили јаче страже код коња. Нолан је то искористио. Успео је да се привуче коњима шпанских војника и да их одреши. Затим их је уз помоћ Индијанаца потерао заједно са целим крдом коња које су му Шпанци отели. Кад су војници дошли к себи нису ништа могли да учине јер су остали без иједног коња.

Па ипак, све опасности нису биле прошле: требало је превалити са коњима преко 2.000 километара територијом коју су насељавала разна индијанска племена која нису била у најбољим односима са Команчима и Кијовама. И ту је Нолан лукавством придобијао племена да му дозволе прелазак преко њихове територије. Позивао је њихове најбоље борце на разна такмичења и готово увек побеђивао захваљујући својој снази, вештини и непобедивом ждрепцу. Индијанци су такође имали одличне коње и уживали су у томе да покажу белцима да се ови са њима не могу такмичити. Опкладе су пљуштале на све стране. Обично је Нолан на мањим тркама намерно дозвољавао да га победе и губио по десетак коња (кладили су се углавном у коње или оружје). После тога он би протестовао тврдећи да трка није била исправна и да је он спреман да се клади у сто коња да ће победити. Убеђени да имају брже коње Индијанци су прихватали опкладу и — разуме се — губили.

Кад је после годину дана успео да стигне с коњима на територију Сједињених Држава људи нису могли да верују да је неко могао да пређе преко 2.000 километара с украденим коњима и то преко територије Шпанаца и Индијанаца од којих ни једни ни други нису били пријатељски расположени према Американцима. Нолан је продао коње по врло високим ценама иако су то били мање-више полудивљи коњи које је тек требало кротити. Али, оскудица је била велика и људи нису питали за цену. Задржао је само десетак коња за себе и на њих натоварио пушке и револвере које је обећао Индијанцима.

Индијанци су га дочекали са највећим почастима, били су сигурни да га никад више неће видети. Поглавица му је понудио своју кћер за жену и он је прихватио јер би одбијање представљало велику увреду. Када се тако одомаћио код Индијанаца, Нолан је променио план. И даље је крао коње на шпанској територији, али је стварао своју ергелу, кротио коње, и пребацивао их у мањим групама на америчку територију. Онда је одабрао једну групу од десетак храбрих људи и решио да са њима продре на шпанску територију не обраћајући се за помоћ Индијанцима како је то раније чинио. Међутим, издаја старих пријатеља скупо га је стала. У једном сукобу са шпанским војницима изгубио је седам људи док је сам био рањен и једва се опасао. Крио се неколико месеци у шуми док није прездравио. Још два пута је покушао сличне упаде, али без већих резултата.

За десетак година колико се бавио тим послом украо је преко 3.000 коња и пребацио их на америчку територију. Ти коњи су му донели одличну зараду и он је постао имућан човек. Ко зна докле би наставио да није за време једног похода група шпанских војника напала на село и убила му жену и двоје деце. После тога Нолан се оканио крађа и почео да се бори против Шпанаца у почетку заједно са Индијанцима а после са Американцима. Како је завршио Нолан нико не зна али је остао забележен у историји Америке као човек који је украо највише коња.

Јесте ли већ чули да...

... највеће спавалице међу животињама нису, као што се обично мисли, слепи мишеви или лењивци, већ обични мишеви и зечеви који у току дана

задремају 16 до 20 пута. На тај начин они у току године преспавају више времена и од оних животиња које одлазе на зимски сан.

... ваздух који човек удахне за 60 година живота сачинио би стуб висок 270.000 метара који би у пресеку имао квадратни метар.

... у Енглеској се из рудничких окана која се простиру испод мор

ског дна сваке године ископа 20 милиона тона угља.

... најсложенији електронски апарати ни издалека не достижу могућност човечјег мозга. Робот чија би „интелигенција“ била рав

на интелигенцији шестогодишњег детета морао би имати у себи толико разних механизама да би био тежак 3.000 тона и висок као троспратна кућа.

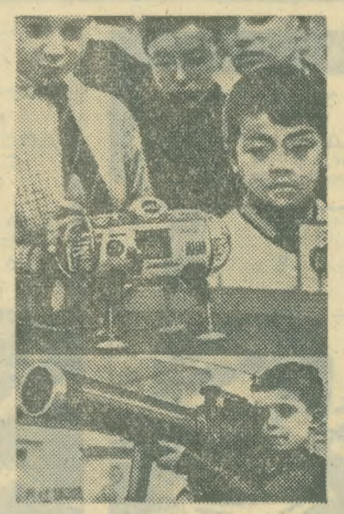
ИГРАЧКЕ КРОЗ ВЕКОВЕ

Кад су у питању дечије играчке и уопште друштвене игре може се рећи да људи 20. века у том погледу нису нити нешто ново измислили нити много усавршили оно што је пре њих створено. Још од најстаријег доба историје људског друштва знало се, на пример, за играње шаха о чему сведочи ископина на којој су представљена два Египћанина како држе на коленима шаховску таблу начињену од керамике и помичу пионе у хладу смоквиног дрвета.

Друга ископина представља децу Египћане: дечака који за собом вуче голуба и јежа углављене на постољима са точкићима и девојчицу која баца у ваздух металну куглу пресвучену животињском кожом.

Трећа ископина старија од претходних око стотину година а пронађена у једној улици старог Рима, представља дечаке који се играју пиљака углачаним костима.

И мноштво других пронађених предмета од иловаче, костију, печене земље, дрвета, стакла или метала представљају у ствари поворку предака играчака и друштвених игара 20. века. Постоје играчке које се вековима нису много промениле, и друге

ОВА НЕОБИЧНА ИГРАЧКА ПРЕДСТАВЉА МИНИЈАТУРНО ВОЗИЛО ЗА МЕСЕЦ: КРЕЋЕ СЕ, СВЕТЛИ, ЗАУСТАВЉА И ПРАВИ БУКУ

ШТА ЈЕ ОВО? НЕКИ НОВИ ТИП ЛЕЈЗЕРА ИЛИ БАЗУКЕ? ТО ЗНА САМО ЊЕН ПРОНАЛАЗАЧ. У СВАКОМ СЛУЧАЈУ ОВА СТРАШНА „РАКЕТА“ ЈЕ СПОСОБНА, ЗАХВАЉУЈУЋИ ВАЗДУХУ КОЈИ ИЗБАЦУЈЕ, ДА ЗАТРЕСЕ ЗАВЕСУ УДАЉЕНУ ВИШЕ ОД ДЕСЕТ МЕТАРА.

које су зависно од доба у којем су прављене уједно и носиле обележје свога времена. Да направимо ради примера преглед играчака начињених у Француској од средњег века до данас.

У средњем веку у моди су били минијатурни мали јахачи на коњима који скачу. Високи дворјани имали су читаве серије ових играчака. Исто тако вајане су и лутке од печене земље.

Почетком 16. века ушла је у моду нека врста игре с лоптом пореклом из Италије.

Већ у 16. и 17. веку прављене су костимиране лутке уз које су се могле купити и минијатурне куће.

У 18. веку у целој Европи биле су познате чувене лутке из париске улице Сент Оноре. Неке од њих достигле су баснословне цене. Тако је 1722. године војвоткиња од Орлеана купила свом детету лутку која је стајала око 500.000 златних франака.

Године 1744. рођена је једна симпатична играчка — пајац. Направљена од картона у боји, с деловима тела који су се покретали помоћу жице, она је представљала арлекина, пјероа или коломбину, често пастира или пастирицу. Пајац је постигао велики успех не само код деце већ и код одраслих и симпатије свих задржао и до данашњег дана.

Механичар Жак Вокансон (1709—1782) конструисао је серију аутоматских играчака од којих су неке сачуване и данас заузимају место у витринама француског музеја уметности и технике. Ту су свирач на флаути, свирач на тамбурину (дугуљастом бубњу), играч шаха, патке које пију воду и гутају зрневље.

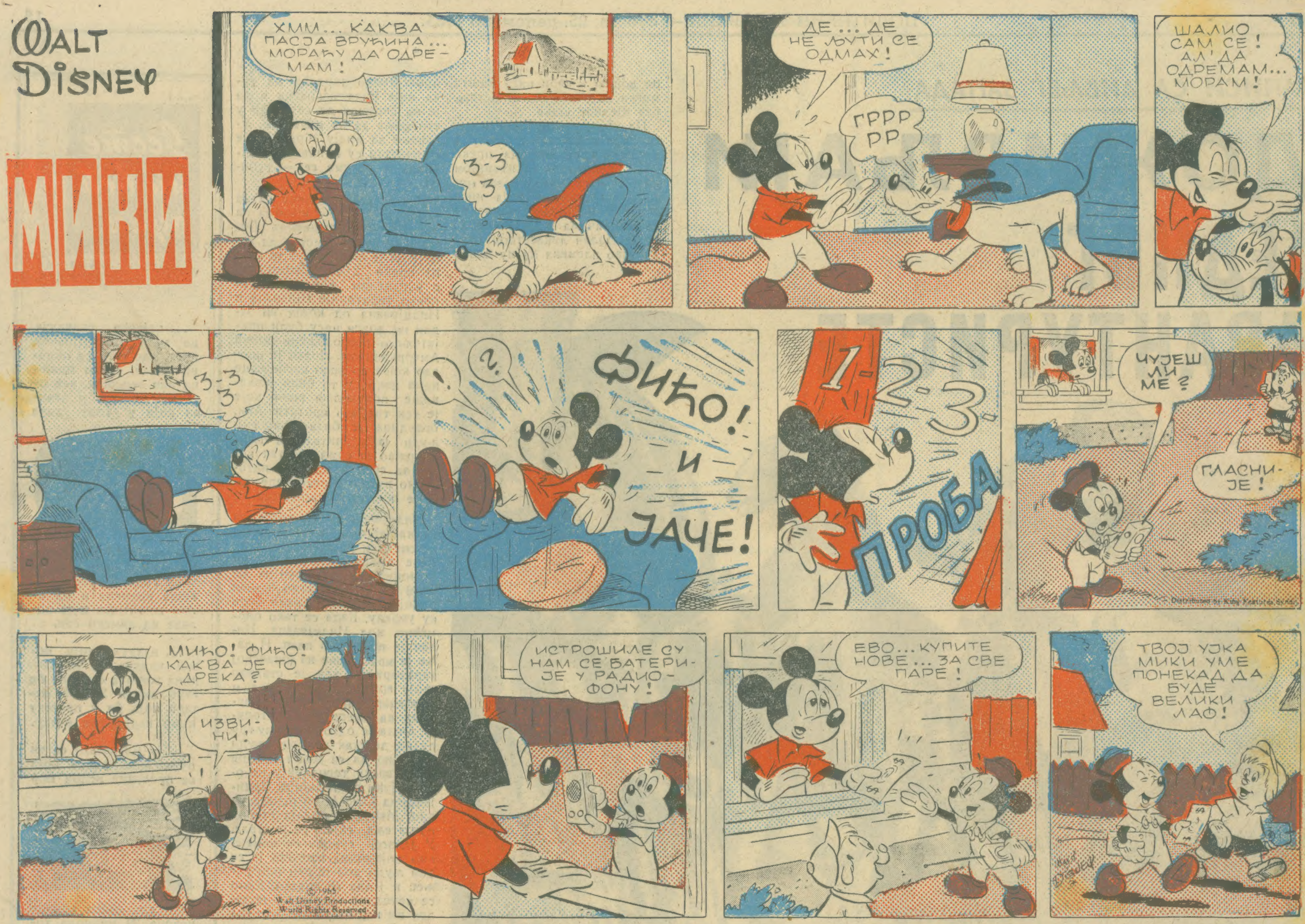
Постепено индустрија играчака мења своју физиономију. Стално наилазе нови проналасци. Механичар Мелцел 1824. године први је направио лутку која „говори“. Године 1826. појавили су се механички возови и возови на пару, разни аутомати, први аутомобили, први модели малих авиона. Ове играчке имају за циљ не само да забаве већ и да поуче: помоћу њих лакше се савлађује географија, зоологија и биологија, „зидају“ читаве зграде уз помоћ конструкторских играчака.

После првог светског рата појављују се играчке „комете“. Једна од њих, такозвани „астроном“, пела се и силазила низ лествице управљене ка небу. До 1939. године рат се повукао из дечјих играчака, оне су постале мирољубивије, путнички бродови заменили су оклопњаче

Доласком Хитлера на власт и почетком другог светског рата многа деца престала су да се играју, а кад је рат завршен оружје и оловни војници заузели су најважније место у играма деце, нарочито дечака. Отуд и данас велики део излога продавница дечијих играчака отпада на тенкове, оклопна кола, пушке, пиштоље итд.

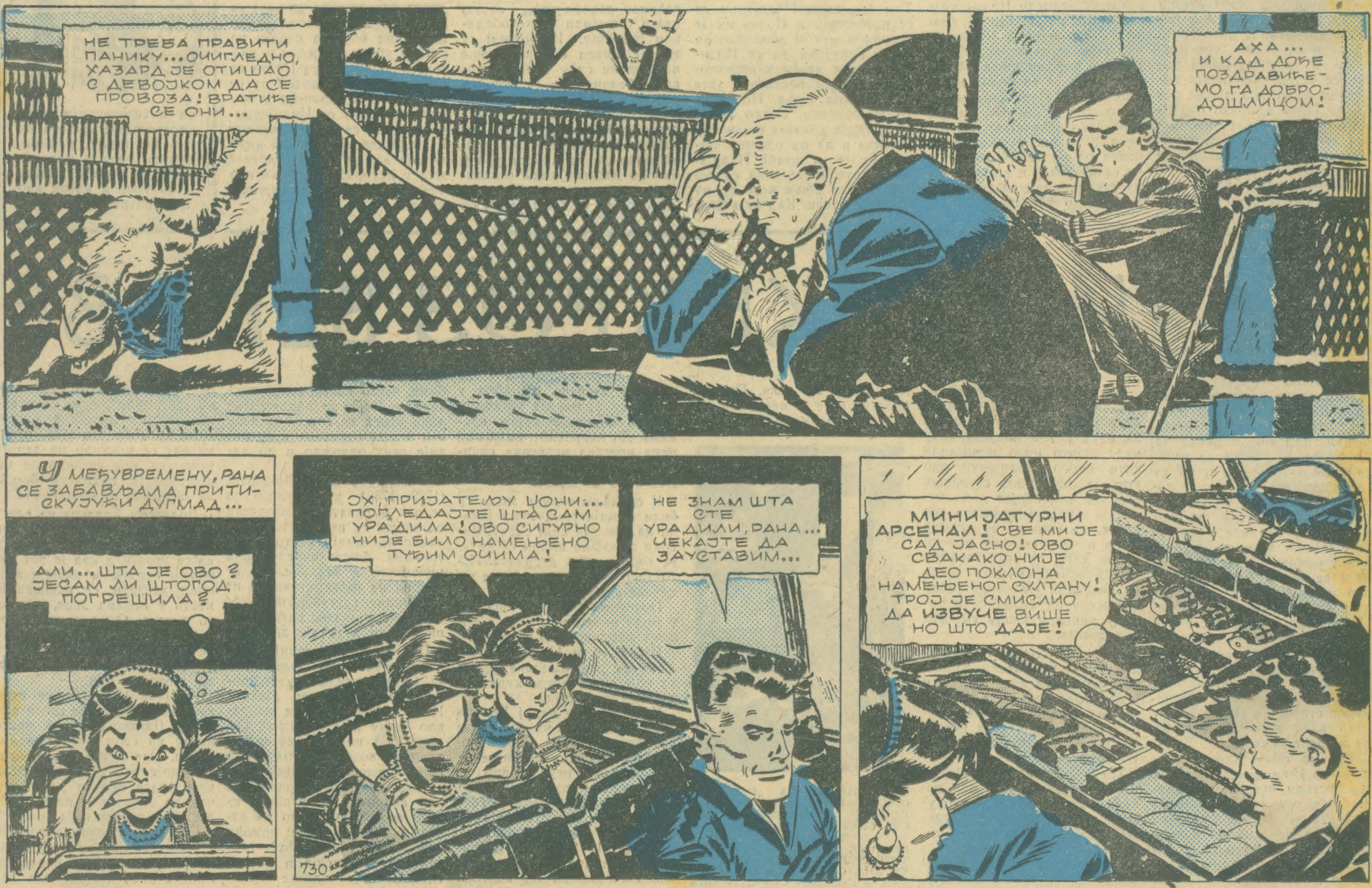
Играчке 1965. године исто тако носе обележје свога времена. Данашње лутке често имају на себи одећу космонаута. Ове лутке говоре, дишу, поједине су праве бебе које квасе пелене док могу чак да „кувају и перу рубље“, имају косу која „расте“.

Све ове играчке доживеће судбину својих претходница: за пет или десет наредних година биће сасвим или делимично заборављене да би опет кроз 100 или 200 година васкрсле у нешто измењеном облику.

ЏОНИ ХАЗАРД

ФРЕНК РОБИН

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Жиро рачун број 601-1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 2.200; полугодишња 1.100, за иностранство: годишња 4.400, полугодишња 2.200 дин. Рукописи се не враћају,